

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra výtvarné výchovy

Diplomová práce

Martin Hudek

Využití muzejních expozic ve výuce vzdělávací oblasti
Člověk a společnost

Vedoucí práce: doc. Mgr. Petra Šobánková, Ph.D.

Olomouc 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a použil jen uvedenou literaturu a zdroje.

V Olomouci dne: ..... podpis .....

S úctou všem, díky kterým zde můžeme dnes být...

Poděkování:

Na tomto místě bych chtěl poděkovat paní docentce Petře Šobáňové za její odborné vedení mé diplomové práce a motivaci během celého studia. Velký dík patří také učitelům základní školy a gymnázia ve Valašských Kloboukách, kteří mi umožnili vykonat výukový program ve svých třídách.

A v neposlední řadě bych chtěl poděkovat své rodině za trpělivost a podporu během mých studií.

OBSAH

ÚVOD	7
TEORETICKÁ ČÁST.....	9
1 ČLOVĚK A SPOLEČNOST V RVP PRO ZV.....	10
1.1 Rámcový vzdělávací program ZV a jeho cíle	10
1.2 Dějepis.....	12
1.2.1 Možné formy vyučování oboru i jeho realizace v jiném než školním prostředí.....	13
1.3 Výchova k občanství	15
1.3.1 Tematické okruhy a hlavní pilíře oboru výchova k občanství	16
2 ČLOVĚK A SPOLEČNOST V RVP G.....	19
2.1 Rámcový vzdělávací program pro gymnázia a jeho cíle.....	19
2.2 Dějepis.....	20
2.3 Občanský a společenskovědní základ	22
3 MUZEUM A MOŽNOSTI SPOLUPRÁCE SE ŠKOLOU	23
3.1 Vymezení základních pojmů z oblasti muzejní pedagogiky	24
3.2 Edukační rovina muzejní pedagogiky	26
3.3 Spolupráce muzea a škol	28
4 VZDĚLÁVACÍ OBLAST ČLOVĚK A SPOLEČNOST V MUZEJNÍ EDUKACI – PŘÍKLADY Z PRAXE	30
4.1 Program Andy Warhol – To je Amerika!.....	30
4.2 František Josef I. v Olomouci – V Olomouci jest dnes Rakousko.....	33
4.3 Den, kdy se mi změnil život.....	35
4.4 Boží bojovníci	37
4.5 Crescendo 1918-1938.....	39
4.6 Operace Historikon - I. světová válka	41

4.7 Holocaust a transporty židovského obyvatelstva	43
4.8 Využití umělecké výstavy jako v případě klasické muzejní expozice	45
5 MUZEUM PLOŠTINA V HISTORICKÉM KONTEXTU A JEHO SOUČASNÉ EDUKAČNÍ VYUŽITÍ.....	47
5.1 Civilní obyvatelstvo jako součást domácího odboje	47
5.2 Úloha Ploštiny v odboji a její osudy během války	49
5.3 Význam domácího odboje.....	51
5.4 Vznik muzea a památníku	51
5.5 Technické zaměření expozice	52
5.5.1 Expozice Pasekářská osada Ploština	53
5.5.2 Expozice Protifašistický odboj.....	53
5.6 Současné využití expozic a tématu.....	55
DIDAKTICKÁ ČÁST.....	57
6 NÁVRH EDUKAČNÍHO PROGRAMU PRO MUZEUM A PAMÁTNÍK PLOŠTINA ...	58
6.1 Scénář animačního programu.....	59
6.2.1 Tvorba pomůcky (textové opory) ke 4. úkolu.....	70
6.3 Anotací list k programu.....	72
7 REALIZACE A VYHODNOCENÍ PROGRAMU.....	75
7.1 Realizace programu se žáky třetí ročníku Gymnázia ve Valašských Kloboukách	75
7.2 Realizace programu se žáky devátého ročníku Základní školy ve Valašských Kloboukách	77
7.3 Realizace programu se žáky prvního ročníku Gymnázia ve Valašských Kloboukách .	78
7.4 Realizace programu se žáky osmého ročníku Základní školy ve Valašských Kloboukách	79
ZÁVĚR.....	80
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	81
INTERNETOVÉ ZDROJE	85

SEZNAM PŘÍLOH.....	87
PŘÍLOHY.....	90
ANOTACE.....	104

ÚVOD

Touto diplomovou prací bych rád zakončil část své cesty, po které jsem se vydal před více než třemi lety. Vše začalo již výběrem tématu mé bakalářské práce. Byl jím Protinacistický odboj v oblasti Valašska a jeho následky pro civilní obyvatelstvo. Historie odboje druhé světové války mi byla blízká už tehdy. Věděl jsem, že je nutné tuto činnost nejen zkoumat ale i připomínat. Ve svém názoru jsem se utvrdil po vykonání výzkumného šetření o míře povědomí o odbojové činnosti a osudu Ploštiny mezi žáky osmých a devátých tříd. Žáci nejen že neznali historické souvislosti spojené s Ploštinou, ale často ani aktéry, kteří stáli za vypálením této osady. Stejně tak byl zarážející i fakt, že téma odboje v oblasti Valašska se ve výuce nijak neobjevuje.

Otázkou bylo však jak? Jak ukázat dětem, že tato země má své hrdiny? Že mezi nimi jsou i takoví, kteří s tím málem co měli, dokázali přiblížit konec války aspoň o tu malou chvíli a také za tento čin zaplatili krutou cenu. S životní změnou studovaného oboru – muzejní pedagogiky – přišla i odpověď. Tu bych tady ale nerad prozrazoval, čtenář ji pak nalezne v didaktické části práce zpracované ve dvou kapitolách. Mohu však jen říci, že cílem nebylo pouze podat žákům holé informace o odbojové činnosti, ale přiblížit onu čistou oběť, kterou odevzdali lidé podporující partyzánské skupiny. Jen tak je možné hodnotit význam odboje.

V teoretické a první části práce se snažím čtenáři ukázat v pěti kapitolách, že muzejní expozice má svá ukotvení také v Rámcových vzdělávacích programech, neboť se mohou dotýkat řady vzdělávacích oblastí, v našem případě pak oblasti Člověk a společnost. Tím je možné muzejní expozice považovat za plnohodnotný prostředek k naplňování cíle výuky. Společně s animačními programy tvoří nejen prostředek, ale také novou cestu, kterou by se mělo české školství ubírat, pokud považuje kurikulární reformu za vážnou záležitost.

V první kapitole práce popisuji vzdělávací oblast Člověk a společnost a s ní i příslušný rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Dále se pak věnuji i vzdělávacím oborům dějepis a výchova k občanství, které z této oblasti vychází. Stejně tak jsem postupoval i ve druhé kapitole, kde se seznámíme opět se vzdělávacím oborem dějepis a poté s občanským a společenskovedním základem.

Třetí kapitola je pak věnovaná přímo spolupráci muzea a školy s přihlédnutím na edukační rovinu a současný stav spolupráce těchto dvou institucí. Ve čtvrté kapitole pak ukazují na osmi

příkladech z praxe, že mé tvrzení o možnosti využití muzea pro naplnění vzdělávacích cílů vzdělávací oblasti Člověk a společnost není pouhou domněnkou, ale má svůj reálný podklad. Také u prvních dvou z nich jsem se osobně účastnil realizace v počtu desítek vyučovacích hodin.

V poslední, páté kapitole teoretické části práce, nastiňuji problematiku protinacistického odboje s jeho důsledky pro civilní obyvatelstvo, kde se také k jeho významu osobně vyjadřuji. Dále popisuji historii zdejšího muzea a památníku, jeho technické zaměření a současné využívání tohoto místa k edukačním účelům.

Již zmíněnou didaktickou část práce jsem rozdělil do dvou částí, kapitol. V první části a šesté kapitole práce se věnuji návrhu animačního programu, díky kterému jsem chtěl dětem přiblížit problematiku protinacistického odboje v celé své šíři. Popisuji zde scénář programu, potřebné pomůcky a také přikládám anotační list k programu.

V sedmé kapitole a závěrečné části práce pak popisuji realizaci tohoto programu ve čtyřech případech a jeho celkové zhodnocení.

TEORETICKÁ ČÁST

„Nic není v rozumu, co neprošlo dříve smysly“.

Jan Ámos Komenský

1 ČLOVĚK A SPOLEČNOST V RVP PRO ZV

Prvním úkolem mé práce je seznámit čtenáře se vzdělávací oblastí rámcového vzdělávacího programu Člověk a společnost a ukázat její možnou aplikaci v muzejním prostředí. Tento koncept vzdělávací oblasti je ukotven v rámcovém programu, o kterém se samozřejmě zmíním později. Úkolem vzdělávací oblasti Člověk a společnost utvořené pro základní vzdělávání je co nejvíce vybavit žáka znalostmi a dovednostmi, které mají být uplatněny v jeho životě a zejména pak aktivní činností v demokratické společnosti. Díky této oblasti a její aplikaci ve vzdělávacím procesu žák poznává sociální a historické aspekty v celých svých souvislostech. Dále tato oblast nemalým způsobem utváří pozitivní postoje k občanské společnosti.

Pozitivním aspektem této vzdělávací oblasti je i přínos nových poznatků o různorodosti kultur, jejich vývoje a vzájemném prolínání, čímž pomáhá bránit před xenofobními vlivy. Tímto pak celá vzdělávací oblast Člověk a společnost přispívá k ochraně kulturních rozmanitostí i hodnot.¹

Vzdělávací oblast je pak tvořena dvěma vzdělávacími obory, dějepis a výchova k občanství.

1.1 Rámcový vzdělávací program ZV a jeho cíle

Jak jsem se zmínil výše, samotná vzdělávací oblast Člověk a společnost je zasazena do Rámcového vzdělávacího programu, který je současně hlavním kurikulárním dokumentem základního vzdělávání. Celková podstata rámcového programu poté vychází z Národního programu pro rozvoj vzdělávání, z takzvané Bílé knihy.²

Hlavní myšlenkou Bílé knihy, a tedy i RVP ZV, je naplnění mezinárodně uznávaných čtyř základních pilířů – učit se poznávat, učit se jednat, učit se žít společně a učit se být. K těmto požadavkům pak dle Staňka patří i další, a to příprava žáků na plnohodnotné občanství v Evropské unii.³

---

¹ JEŘÁBEK, Jaroslav, Jan TUPÝ a Jan BALADA. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání: s přílohou upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením*. V Praze: Výzkumný ústav pedagogický, 2005, s. 10

² Bílá kniha – národní program rozvoje vzdělávání v České republice. Formuje vládní strategii v oblasti vzdělávání. Strategie odráží celospolečenské zájmy a dává konkrétní podněty k práci škol. In: [Http://www.msmt.cz](http://www.msmt.cz) [online]

³ STANĚK, Antonín. *Výchova k občanství a evropanství*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2007, s. 85

Nový kurikulární dokument není však určen pouze žákům pro naplnění koncepce celoživotního učení i uplatnění nabytých vědomostí v praktickém životě, ale dává vyučujícím větší svobodu ve volbě metod i forem výuky a tím také podporuje profesní odpovědnost učitelů.⁴

Je však nutno také poznamenat, že toto nové pojetí kurikulárního dokumentu se nevztahuje pouze k základnímu vzdělávání, ale jedná se o dokument multiplicitní, se kterým se můžeme setkat v mnoha jiných vzdělávacích institucích v různých obměnách: „*Rámcové vzdělávací programy tvoří obecně závazný rámec pro tvorbu školních vzdělávacích programů škol všech oborů vzdělání v předškolním, základním, základním uměleckém, jazykovém a středním vzdělávání. Do vzdělávání v České republice byly zavedeny zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). Tento zákon byl novelizován v roce 2015 pod č. 82/2015.*“⁵

Výše jsem se zmínil o čtyřech základních pilířích tohoto programu vycházejících z mezinárodních úmluv, avšak samotný dokument je rozpracován do větší hloubky. Mezi ně patří: návaznost na RVP předškolního vzdělávání, vymezení nezbytných povinností pro základní vzdělávání, specifikace klíčových kompetencí, vymezení vzdělávacích obsahů a závaznost dokumentu při stanovení požadavků přijímacího řízení pro vstup do středního vzdělávání.

A konečně k hlavním cílům RVP ZV. Ty je možno definovat jako *kompetence*, které má získat každý žák na konci vyučovací jednotky, kdy učivo je pak průvodcem k těmto cílům (kompetencím). Klíčové kompetence mají za úkol přinést každému jedinci co nejvyšší užitek. Samozřejmě nejen z oblasti vzdělávání, ale i v životě jako takovém. Mezi tyto kompetence pak řadíme:

- *Kompetence k učení*
- *Kompetence k řešení problémů*
- *Kompetence komunikativní*
- *Kompetence sociální a personální*

---

⁴ JEŘÁBEK, Jaroslav, Jan TUPÝ a Jan BALADA. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání: s přílohou upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením*. V Praze: Výzkumný ústav pedagogický, 2005, s. 10

⁵ *Rámcové vzdělávací programy* [online]. [cit. 2017-01-31]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rvp>

- *Kompetence občanské*
- *Kompetence pracovní⁶*

1.2 Dějepis

Vzdělávací oblast Člověk a společnost je tvořena dvěma obory. Těmi jsou *dějepis* a *výchova k občanství*. Zde si krátce popíšeme první z nich. Vzdelávací obor dějepis nepřináší žákům pouhé poznatky o jednání lidstva v historickém kontextu, ale ukazuje minulost jako významný prvek pro utváření současnosti. Stejně tak neinterpretuje uplynulý čas jako uzavřenou kapitolu. Žáci zde mají pochopit, že historie není pouhým shlukem minulých dějů, ale jde o proces, z něž se utváří jejich samotná přítomnost i budoucnost.⁷

Samotný obor dějepis vymezuje základní učivo a stejně jako jiné obory směřuje k utváření klíčových kompetencí žáků. Přirozeně je tento obor členěn do chronologické struktury – obsahových celků, se kterými jsou žáci postupně seznamováni. Těmito obsahovými celky jsou:

- Člověk v dějinách
- Počátky lidské společnosti
- Nejstarší civilizace a kořeny evropské kultury
- Křesťanství a středověká Evropa
- Objevy v dobývání a počátky nové doby
- Modernizace společnosti
- Moderní doba
- Rozdělený a integrující se svět⁸

Rád bych poukázal na to, že později budu pracovat se sedmým vzdělávacím obsahem Moderní doba, do něhož bude zasazen projekt praktické části práce jako zaměření na zneužití technického rozvoje ve světových válkách, problémy spojené s nacionalismem, porušováním

---

⁶ PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru*. 4., aktualizované vydání. Praha: Portál, 2015. s. 222

⁷ BENEŠ, Zdeněk a Dagmar HUDECOVÁ. *Manuál pro tvorbu Školního vzdělávacího programu – vzdělávací obor dějepis*. Úvaly: Albra, 2005, s. 10

⁸ JEŘÁBEK, Jaroslav, Jan TUPÝ a Jan BALADA. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání: s přílohou upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením*. V Praze: Výzkumný ústav pedagogický, 2005, s. 19

lidských práv během válečného konfliktu, dopad druhé světové války na tehdejší Československo a posouzení významu odbojové činnosti během světové války.

1.2.1 Možné formy vyučování oboru i jeho realizace v jiném než školním prostředí

Vyučující právě v tomto oboru, a tím spíše v obsahovém celku Moderní doba mají možnost využití řady způsobů předání znalostí a poznatků žákům s uplatněním nepřeberného množství metod i forem, které jsou zcela vzdálené od klasického encyklopedického výkladu.

Určitě záleží na osobních preferencích vyučujících, jakou formu i metodu zvolí. Je však stále nutné mít na paměti, že správně zvolená forma je více než jen vzdělávacím prostředkem. Ovlivňuje vnitřní činnost systému škol, jejich průběh, život školy a poté i samotné vyučování.⁹ Mezi základní kategorie forem lze jednoduše řadit:

- Vyučování ve třídě
- Vyučování v odborných učebnách
- Vyučování v dílnách
- Vyučování na školním pozemku
- Vyučování v muzeu, ZOO, či jiném prostředí
- Učební den¹⁰

Proč zde však zdůrazňuji využívání různých forem výuky? Domnívám se, že nové uchopení práce s kurikulem nese také řadu změn, kdy je nutné ustoupit frontální výuce a snažit se zreformovat práci vyučujících tak, aby se tak stala co nejpřínosnější a nejúčinnější. V tomto ohledu je možno se inspirovat prací alternativních škol působících např. ve Spojených státech. Mezi ně bychom mohli zařadit winnetskou soustavu či daltonský plán. Skalková k tomuto dodává: *„K značné organizační pružnosti přispívají i metody, které předpokládají různorodou teoretickou a praktickou činnost žáků (projektové vyučování, různé druhy laboratorních prací*

---

⁹ KANTOROVÁ, Jana a Helena GRECMANOVÁ. *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II*. Olomouc: Hanex, 2010, s. 17

¹⁰ Tamtéž s. 20

a samostatných praktických i teoretických činností žáků, využívání her a dramatizace, exkurze aj.)“¹¹

Pokud jde o realizaci vyučování mimo klasickou školní třídu, o což mi jde v této práci zejména, je nutné konstatovat, že má také mnoho forem. Můžeme sem zařadit vypracovávání domácích úkolů, divadelní představení, filmová představení a samozřejmě exkurzní vyučování v podobě návštěv muzeí i galerií. Tato velmi bohatá škála forem vyučování zajišťuje nejen zprostředkovávání nových informací, ale také dává žákům i vyučujícím nové pohledy na tyto instituce.

Je však nutné zmínit, že jde o poměrně složitou činnost, jež je spojena s nezbytnou připraveností vyučujících i odborných pracovníků institucí na práci s exponáty, ale také se samotným tématem. Výsledkem kvalitně připraveného programu je nejen maximalizace výukového efektu, ale již zmíněné posílení vztahu k těmto institucím.

Na základě zkušeností lze vyhodnotit tři fáze pro didaktickou účinnost exkurzního vyučování pro navození stanovených cílů. Těmi jsou:

- Přípravná fáze – zde si musí učitel ujasnit cíle, pohovořit s vedoucím muzea, popř. muzejním pedagogem a zvolit efektivní metody pro práci žáků.
- Provedení exkurze – zde tedy exkurze probíhá v plném proudu s nutností analyzovat činnosti žáků.
- Zhodnocení exkurze – je celkové shrnutí nových poznatků samotnými žáky, často je doplňují materiály vypracované během exkurze.¹²

---

¹¹ SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. Praha: Grada, 2007, s. 220

¹² Tamtéž s. 235

1.3 Výchova k občanství

Nyní bych se rád věnoval vzdělávacímu oboru, k němuž mám osobně nejblíže a na nějž jsem nejvíce zejména svůj edukační program. Jedná se o vzdělávací obor, který má velmi bohatou historii a právem je považován za klíčový v utváření pozitivních postojů žáků k demokratickému státu i kritickému myšlení.

Výchova k občanství je obor multidisciplinární, již zahrnuje složku vlastivědnou, právní, ekonomickou, antropologickou, ekologickou i politologickou. Nicméně se zde prolínají také vědní disciplíny jako psychologie, etika, sociologie a filosofie. Je tedy zřejmé, že na vyučující tohoto oboru jsou kladeny velmi vysoké nároky.

Kořeny tohoto oboru lze hledat už v dobách Rakouska-Uherska, kdy hlavním cílem bylo vytváření pozitivního vztahu k císařskému dvoru. Plného rozvoje se však obor dočkal až po konci první světové války v nově vznikající Československé republice. Zde hrál velmi důležitou roli pro utváření nové, občanské odpovědnosti. Další mezník přichází po roce 1948, kdy se obor stává ideově-politickým nástrojem moci. Po listopadových událostech se toto však stává historií a vzdělávací obor opět může navázat na prvorepublikové kořeny – demokracii, toleranci, dialog aj.

V tomto ohledu patřil mezi základní reformátory Petr Piřha, který vysvětluje, že v nově pojatém oboru nelze jen podávat zevrubné informace. Neméně je zde, dle něj, podstatná výchova k demokracii s realistickým pohledem žáků na skutečnost a sledování reality z různých úhlů pohledu.¹³ S tímto výkladem oboru souhlasím. Také bych rád dodal, že demokracii je nutné stále budovat a k tomuto žáky vést. Nelze se tak spolehnout pouze na jednotné ustálení tohoto systému, jestliže aktéry politické scény mohou být i radikální subjekty.

Kritický přístup jako součást svobodně – demokratického jednání občanů, osobně považuji za naprosto nezbytný v současném nazírání na celospolečenské dění. Dle mého mínění je nutné, aby občané přistupovali ke skutečnostem s co největší mírou kritiky. Takto se k tomuto problému vyjadřuje například Petrušek: „*Plíživá kolonizace planety Mickey Mousem a jeho hordami slaví úspěch pomocí trojských prostředků. Vzhledem k tomu, že disneyfikovaný svět*

---

¹³ PIŘHA, Petr. *Úvod do výchovy k občanství: Knížka pro učitele a veřejnost*. 1. Praha: Orbis, 1992, s. 22

*trivializuje pravdu, zjednodušuje utrpení a vtahuje nás do simulované skutečnosti servírované jako mimořádná podívaná, nelze počítat s tím, že to jen tak beze všeho projde. Vylučuje vše věcné a spolčuje se s konzumismem jakožto nejvyšším dobrem, a proto si říká o kritiku.*¹⁴ K tomuto problému se samozřejmě vyjadřují i jiní autoři jako V. Bělohradský, J. Keller, či U. Beck. Ten také dodává, že současný jedinec musí racionálně a kriticky přistupovat k modernizaci. Neboť prvky, které jej dovedly k blahobytu jej taktéž mohou zavést do propasti.¹⁵

Úkol upozorňovat na kritické momenty vývoje společnosti je úkolem vzdělávacího oboru výchova k občanství. Nejen občanská aktivita, která je mostem k udržení a budování demokracie, ale také kritický přístup k dnešní společnosti a jejímu dění, neboť si o svou kritiku často říká.

1.3.1 Tematické okruhy a hlavní pilíře oboru výchova k občanství

Stejně jako obor dějepis je také výchova k občanství tvořena tematickými okruhy. Celkově se mají podílet nejen na již zmíněném utváření pozitivních postojů k demokratickému státu, ale i na rozvoj mnoha jiných podstatných vlastností plnohodnotného občana. Takto je například vykresluje právě RVP ZV, kdy obor se svými okruhy: „*Otevírá cestu k realistickému sebepoznání*

a poznávání osobnosti druhých lidí a k pochopení vlastního jednání i jednání druhých lidí v kontextu různých životních situací. Seznamuje žáky se vztahy v rodině a širších společenstvích, s hospodářským životem, činností důležitých politických institucí a orgánů a s možnými způsoby zapojení jednotlivců do občanského života. Učí žáky respektovat a uplatňovat mravní principy a pravidla společenského soužití a přebírat odpovědnost za vlastní názory, chování a jednání i jejich důsledky.“¹⁶

---

¹⁴ DOPITA, Miroslav a Antonín STANĚK (eds.). *Výchova k demokratickému občanství a vzájemné toleranci v multikulturní společnosti: sborník příspěvků z 11. ročníku Letní školy "Výchova k demokratickému občanství a vzájemné toleranci v multikulturní společnosti"*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. s. 13

¹⁵ ŠMAUSOVA, Gerlinda. Text a podtext Rizikové společnosti Ulricha Becka. *Politologický časopis* [online]. 1997 [cit. 2017-05-17]. Dostupné z: <http://www.politologickycasopis.cz/userfiles/file/1997/2/1997-2-6-Smausova-Text%20a%20podtext%20rizikove%20spolecnosti%20Ulricha%20becka.pdf>

¹⁶ JEŘÁBEK, Jaroslav, Jan TUPÝ a Jan BALADA. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání: s přílohou upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením*. V Praze: Výzkumný ústav pedagogický, 2005, s. 43

První z okruhů oboru je nazvaný *Člověk a společnost*. Zde se žák seznamuje s různými způsoby jednání a chování ve společnosti. Pomáhá žákům popsat a poznat netolerantní způsoby chování, kriticky přistupovat k médiím, definovat vandalismus, vlastenectví a nacionalismus. Také seznamuje žáky se státními symboly. Druhý okruh *Člověk jako jedinec* podává informace o způsobech poznání sebe sama. Pojednává o vlivu osobních vlastností na plnění životních cílů. Pomáhá také překonávat osobní nedostatky. Třetí okruh *Stát a hospodářství* seznamuje žáky s různými formami vlastnictví, objasňuje zásady dobrého hospodaření a správného zacházení s penězi. Také popisuje funkci bank a jejich služby. *Stát a právo* je čtvrtou oblastí, díky níž se žáci seznámí s formami a typy států. Seznámí se taktéž s pozitivy demokratického zřízení státu, s významem voleb v praktickém životě, s občanskými právy a možnými způsoby protiprávního jednání. Poslední okruh je pak nazvaný *Mezinárodní vztahy a globální svět*. Tento celek definuje význam EU a život občanů v Unii. Poskytuje také informace o organizacích, kterých je Česká republika součástí. Žáci se zde seznámí s pojmem globalizace a vyhodnotí její projevy a důsledky pro společnost. Do tohoto celku je také zasazeno aktuální téma terorismu a jeho potírání.¹⁷

Nyní se pokusím nastínit základní pilíře oboru. Již v antickém Řecku nebyl titul občana pouze garancí práv k majetku, ale zahrnoval řadu povinností. Ani dnes tomu není jinak. Člověk se občanem nerodí, ale stává se jím. Jde o proces celoživotní a přirozeně složitý. Svou úlohu zde nehraje pouze rodina, škola, přátelé, ale také instituce, jako jsou muzea. Dle politologa Lešky je pilířem plnohodnotného občanství svobodné a zodpovědné jednání vycházející z rovnosti před zákonem. Zařazuje sem také respektování různých vyznání i schopností ochrany před státní zločiny.

Dalšími pilíři či základními principy mohou být dle Staňka aktivní občanství, odpovědné občanství a demokratické občanství. *Aktivní občanství* lze chápat tak, že občan jedná v rámci svých práv i povinností a také podle své vlastní rozvahy. Aktivní občan vstupuje do politických jevů a nevnímá samotnou politiku jako něco, co nelze změnit. Takovýto občan může však působit i v nevládních organizacích kulturního, lidskoprávního i jiného rázu. *Odpovědné občanství* se pojí s odmítnutím lhostejnosti o společenský vývoj. Takovýto jedinec si všímá

---

¹⁷ JEŘÁBEK, Jaroslav, Jan TUPÝ a Jan BALADA. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání: s přílohou upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením*. V Praze: Výzkumný ústav pedagogický, 2005, s. 50

bezprávi a nenechává je bez povšimnutí. *Demokratické občanství* se vyznačuje nejen respektováním jiných osob, ale také jejich vlastních zájmů, ideálů apod. Souvisí s pochopením demokratických principů funkce státu a jejich ochranou před poškozením.¹⁸

Na závěr kapitoly bych také dodal, že aplikace oboru výchovy k občanství v muzejním prostředí nabízí nemalý potenciál pro osobnostní rozvoj žáků. Jedná se právě o obor, ve kterém si samotní vyučující nemohou vystačit s klasickým frontálním typem výuky. Tento postoj také zastává Hořejšová, která dodává, že exkurze do vzdělávacích institucí nejsou pouze oblíbenou činností samotných žáků, ale informace, které si zde osvojí, mají hlubší kořeny. Návštěva takovéto instituce dle ní pak rozvíjí nejen stránku znalostní, ale také sociální, kulturní a estetickou.¹⁹

---

¹⁸ STANĚK, Antonín. *Výchova k občanství v současné škole: profesní identita učitele výchovy k občanství*. 1. vyd. Praha: Epoque Erudica. 2009. s. 79

¹⁹ HOŘEJŠOVÁ, Danuše. *Didaktika občanské nauky a základů společenských věd*. Praha: Naše vojsko, 1996, s. 50

2 ČLOVĚK A SPOLEČNOST V RVP G

V této kapitole nastíním úlohu vzdělávací oblasti Člověk a společnost v rámcovém vzdělávacím programu pro gymnázia, neboť i této oblasti se později budu věnovat ve své praktické části práce. Stejně jako příslušná vzdělávací oblast RVP ZŠ je tvořena více vzdělávacími obory. Patří mezi ně občanský a společenskovední základ, dějepis a geografie. Poslední zmíněný obor je však dále rozpracován ve vzdělávací oblasti Člověk a příroda.

Samotnou vzdělávací oblast však zastupují pouze dva obory, dějepis a občanský a společenskovední základ.

2.1 Rámcový vzdělávací program pro gymnázia a jeho cíle

Rámcový vzdělávací program gymnaziální vzdělávání stejně jako vzdělávací program základního vzdělávání vychází ze stejných principů reakce na měnící se požadavky a potřeby společnosti. Program se řídí novými strategiemi a usiluje o naplňování klíčových kompetencí a uplatnění získaných informací v praktickém životě žáků. Program také pamatuje na žáky se specifickými vzdělávacími potřebami i na žáky nadané. Je tedy možnost jej modifikovat dle potřeb každé školy.

Zmíněné klíčové kompetence jsou pak tyto: kompetence k učení, k řešení problémů, kompetence komunikativní, sociální, občanské a kompetence vedoucí k podnikavosti.

Kromě vzdělávací oblasti Člověk a společnost je program utvořen také dalšími sedmi oblastmi, jako je Jazyk a jazyková komunikace, Matematika a její aplikace, Člověk a příroda, Člověk a svět práce, Umění a kultura, Člověk a zdraví a Informatika, informační technologie a komunikační technologie.

Rád bych zde ještě porovnal RVP pro ZV s RVP G. V obou případech půjde o oblast Člověk a společnost se vzdělávacím obsahem Mezinárodní vztahy, Globální svět, kde je možné si všimnout rozdílné hloubky i širší tématu v právě zmiňovaném RVP pro gymnázia.

RVP ZŠ – Mezinárodní vztahy, Globální svět

- „popíše vliv a začlenění ČR do EU na každodenní život občanů, uvede příklady práv občanů ČR v rámci EU i možných způsobů jejich uplatňování.
- ... objasní souvislosti globálních a lokálních problémů, uvede příklady možných projevů a způsobů řešení globálních problémů na lokální úrovni – v obci, regionu“²⁰

RVP GV – Mezinárodní vztahy, Globální svět

- „objasní důvody evropské integrace, posoudí její význam pro vývoj Evropy
- ... posoudí projevy globalizace, uvede příklady globálních problémů současnosti, analyzuje jejich příčiny a domýšlí jejich možné důsledky“²¹

2.2 Dějepis

Ve vzdělávací oblasti Člověk a společnost pro gymnázia figuruje samozřejmě i dějepis, čímž například pomáhá žákům lépe pochopit podstatu společenského vývoje. Vzdělávací obsah tohoto oboru je pak tvořen osmi okruhy. Mezi ně patří: Úvod do studia historie, Pravěk, Starověk, Středověk, Počátky novověku, Osvícenství, modernizace společnosti, Moderní doba I a Moderní doba II.

Samotný obor samozřejmě prošel během historie zajímavým vývojem. Bohužel do něj často negativně zasahovaly dobové události, a tak se zde prolíná marxistická historiografie, kolektivistická pedagogika apod. S vývojem obsahu se také měnily i formy a metody vyučování v předávání nových informací žákům.²²

Podobně jako obor výchova k občanství je i dějepis tvořen základními pilíři či cíli, které by měly zastřešovat samotnou podstatu tohoto oboru. V rámci didaktiky oboru je velmi zajímavě

---

²⁰JEŘÁBEK, Jaroslav, Jan TUPÝ a Jan BALADA. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání: s přílohou upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením*. V Praze: Výzkumný ústav pedagogický, 2005, s. 50

²¹BALADA, Jan. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia: RVP G*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007, s. 39

²²ČAPEK, Vratislav, Blažena GRACOVÁ, Tomáš JÍLEK a Helena VÝCHODSKÁ. *Úvod do studia didaktiky dějepisu*. V Plzni: Západočeská univerzita, 2005, s. 5

rozpracoval německý didaktik H. Gloeekel a to do osmi oblastí. První oblastí je tzv. *záměr estetický*, který se vztahuje k utváření zájmu ze stran žáků o předmět. Druhým záměrem je *tvořivost*, kdy žák se má naučit pracovat s historickými prameny. Třetí, *teoretický záměr*, zahrnuje oceňování historických dějů jako významných hodnot. Čtvrtý, *záměr antikvární*, představuje historické tradice a živé hodnoty pro současnost. *Záměr kritický* má vést žáky k odlišení mýtů od reality. Šestá *politickým záměrem* je vést žáky k občanským postojům a demokratickým principům. Sedmý *antropologický záměr*, má vést k poučení z lidských dějin a konečně osmý, *filosofický záměr*, má vést žáky k vlastnímu názoru a postojům k různým historickým událostem.²³

Na závěr podkapitoly věnované tomuto oboru bych ještě rád zmínil úlohu vzdělávacího obsahu Moderní doba I, neboť právě tento obsah se bude později významně dotýkat didaktické části této práce. Věnovat pozornost tématům v období let 1914 až 1945, do kterých spadá zmíněný obsah, má vycházet z apelu komise evropských ministrů pro vzdělávání s cílem o silnější evropskou integraci.²⁴ Dále se však domnívám, že věnovat pozornost tomuto období částečně vyžaduje celková společenská situace, kdy se nezvyšuje pouze radikalizace obyvatelstva, ale také začínají být zpochybňovány principy demokratického pojetí státu.

Zarážející je v tomto ohledu také zpráva České školní inspekce, která konstatuje, že pouze 50 % žáků gymnázií a 30 % žáků škol středních je seznámeno s historií Československa právě během let 1914-1945. Příčin může být však mnoho. Od nedostatečných časových dotací až nejistotu vyučujících a neochotu se těmto tématům věnovat.²⁵ Ve zmíněné oblasti se však nabízí obrovský prostor pro muzea historická, vlastivědná aj., která mohou výuku skvěle doplnit a tím být pro vyučující velkou oporou.

---

²³ JULÍNEK, Stanislav, Mária BEZCHLEBOVÁ, Čestmír BRANDEJS, Vratislav ČAPEK, František ČAPKA, Petr ČORNEJ a Blažena GRACOVÁ. *Základy oborové didaktiky dějepisu*. Brno: Masarykova univerzita, 2004, s. 53

²⁴ HUDECOVÁ, Dagmar a Denisa LABISCHOVÁ. *Nebojme se výuky moderních dějin: nejnovější a soudobé dějiny v současném dějepisném vyučování*. Úvaly: Albra, 2009, s. 6

²⁵ Tamtéž s. 7

2.3 Občanský a společenskovední základ

Ve vzdělávacím oboru Občanský a společenskovední základ lze nalézt mnoho společných témat s oborem Výchova k občanství, ovšem zde je doplněn novým a širším obsahem. Mezi hlavní tematické okruhy oboru pak patří: Člověk jako jedinec, Člověk ve společnosti, Občan ve státě, Občan a právo, Mezinárodní vztahy a globální svět a Úvod do filosofie a religionistiky.²⁶

Nalézt jednotnou definici tohoto oboru je téměř nemožné. Osobně pokládám za hlavní výstup utváření občanské odpovědnosti, účast občanů ve veřejném životě a budování demokratických postojů žáků. Dostálová pak dodává, že obor musí upozorňovat na společenské změny, které nastávají během jejího vývoje. Objevuje se zde téma rasových i kulturních konfliktů, kriminality, problémy bezdomovectví a ochrana životního prostředí. Dodává, že obor musí vést k nutné participaci občanů na těchto otázkách, neboť jde o otázky životní.²⁷

---

²⁶ BALADA, Jan. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia: RVP G*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007, s. 42

²⁷ DOSTÁLOVÁ, Radmila. *Civitas: text pro učitele občanské výchovy, občanské nauky a základů společenských věd*. Editor Marie HOMEROVÁ, editor Ludmila DOSTÁLOVÁ, přeložil Marie HOMEROVÁ, přeložila Ludmila DOSTÁLOVÁ. Praha: ISV nakladatelství, 2001, s. 62

3 MUZEUM A MOŽNOSTI SPOLUPRÁCE SE ŠKOLOU

Třetí kapitola s názvem Muzeum a možnosti spolupráce se školou je věnována principům spolupráce muzeí a škol. Již téměř před sedmdesáti lety se k úloze muzeí a jejich významu vyjadřuje Neustupný, který popisuje muzea nejen jako vědecké ústavy, ale zejména jako instituce s úkoly lidovýchovnými. Dodává, že je naprosto nutné pochopit tuto myšlenku. V opačném případě pak ztrácí muzeum své poslání a význam.²⁸

Dle mého mínění dnešní muzea tuto úlohu nejen chápou, ale plní ji skvěle. Důkazem není pouze množství programů, které dnešní muzea nabízí, ale také způsob jejich realizace a postupný didaktický vývoj. Muzea naštěstí dávno upustila od zaměření pouze na činnost tezaurační a badatelskou, a dnes se věnují tomu, jak nejvhodnějším způsobem zprostředkovávat své expozice návštěvníkům. Z praxe mohu říci, že významným prvkem posílení této ideje je spolupráce expertů působících v muzeu, jako jsou historikové, biologové či etnografové s muzejními pedagogy. Ti pak hledají ty správné cesty, metody pro co nejlepší předání poznatků návštěvníkům.

Muzeum má tedy nesporné kvality i kompetence ve vzdělávání i výchově žáků, neboť zprostředkovávají témata, která jsou součástí výuky žáků. O to více se jejich potenciál násobí při dobrovolném, nebo volnočasovém využití ze strany návštěvníků. Poláková zde dodává, že nesporným pozitivním příkladem je práce muzeí zahraničních a jejich přístupu k elementárním školám. Ovšem taktéž dodává, že výstava i její zprostředkování musí být velmi dobře připraveno k pokrytí všech stanovených cílů. V tomto ohledu je profesionalita muzejních pedagogů na prvním místě.²⁹

Fakt, že je muzeum institucí, která má vést ke vzdělávání a výchově, dokazuje také definice Mezinárodní rady muzeí, která nemusí sloužit pouze jako obecná charakteristika této instituce. „*Muzeum je stálou nevýdělečnou institucí ve službách společnosti a jejího rozvoje. Muzejní*

---

²⁸ NEUSTUPNÝ, Jiří. *Otázky dnešního musejnictví: příspěvky k obecné a speciální museologii*. Praha: Orbis, 1950, s. 65

²⁹ POLÁKOVÁ, Zdena. *Inspiration muzejní pedagogiky*. Brno: Dětské muzeum – Centrum muzejní pedagogiky, 2010, s. 10

*instituce je otevřená veřejnosti, získává, uchovává, zkoumá, zprostředkuje a vystavuje hmotné doklady o člověku a jeho prostředí za účelem studia, vzdělávání, výchovy a potěšení.*³⁰

3.1 Vymezení základních pojmů z oblasti muzejní pedagogiky

Velmi nerad bych ve své práci zabředl do stále zmiňovaných definic, ale chápu, že určitým pojmům se v tomto tématu nevyhnu. Pokud zde mám popisovat úlohu muzejní expozice pro výuku vzdělávací oblasti, je nutné osvětlit, co je ona muzejní expozice a čím je tvořena.

Muzejní expozice je klíčovým faktorem muzeí. Je typickým znakem toho, jakými tématy i jakou cestou se muzea ubírají a na rozdíl od muzejní výstavy je projevem dlouhodobější, nebo stálou. Je možno také jednoduše říci, že muzejní expozice dává muzeu jeho identitu. Expozice je tvořena samozřejmě sbírkovými předměty, resp. exponáty. Ty ovšem musí být vybrány pro expozici velmi pečlivě. Musí jít o takové předměty, které se vyznačují nejen určitou kvalitou, ale také mají vysokou vypovídací hodnotu tématu expozice či výstavy. Dle mého mínění by měla samotná expozice vytvořit novou skutečnost a nový „svět“ do něž má být návštěvník vtažen.

Muzeálie, předměty, se kterými se návštěvník setká v muzeu, jsou vždy dokladem vývoje, ať už naší společnosti nebo přírody. Tyto doklady vývojové cesty lze členit na naturfakty, mentefakty a artefakty. Naturfaktem lze rozumět předmět spojený s přírodou a přírodními jevy. Příkladem může být zkamenělina, dermoplastické preparáty apod. Mentefakty jsou předměty nesoucí jazykovou zprávu jako knihy, listiny aj. Artefakty jsou předměty pocházející z výsledku lidské práce. Mohou jimi být přístroje, výrobky, umělecká díla a mnoho jiných.³¹

Také bych ještě zmínil, že kromě originálních předmětů, které by měly v muzeích převládat, nalezneme zde často také substituty. Jde o předměty, které z různých důvodů zastupují originál. Tím může být například velká hodnota předmětu nebo velmi špatný stav originálu. V tomto případě může jít o kopie, odlitky, imitace, modely, reprodukce, rekonstrukce, makety a faksimile.³²

---

³⁰ ŠOBÁŇOVÁ, Petra. *Edukační potenciál muzea*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012, s. 18

³¹ ŠOBÁŇOVÁ, Petra. *Muzejní expozice jako edukační médium*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014, s. 30

³² WAIDACHER, Friedrich. *Příručka všeobecné muzeologie*. Bratislava: Slovenské národné múzeum, 1999, s. 115

Další, velmi významný pojem, který zde chci uvést a který v této práci bude používán, je muzejní pedagog neboli edukátor. V začátku práce jsem se zmínil o výchovné a vzdělávací funkci muzea, která nakonec plyne i z definice Mezinárodní rady muzeí. Nové pojetí muzeí požaduje také nové a lépe připravené pracovníky pro plnění tohoto závazku. Není tajemstvím, že k tomuto povolání musí mít jedinec velmi široké vzdělání. Tedy a to jak v oblasti pedagogické (a zejména didaktické), tak v oblasti historicky společenské, kulturně umělecké a přírodovědně technické. Samozřejmě pedagog, který dosahuje těchto rozměrů a kvalit je spíše vysněným ideálem, nicméně je nutné se pokusit tohoto dosahovat, a proto jako každý jiný učitel se dále vzdělávat a ve své profesi růst.

Stejně jako na profesní znalost jsou kladeny velké nároky i na náplň práce muzejního pedagoga. Jiroutová se ve své publikaci *Muzejní a galerijní pedagogika pohledem zahraničních odborníků* zmiňuje o devíti aspektech pracovní náplně pedagogů.³³ Rád bych je zde krátce nastínil. Prvním je *muzejní edukace*, která je primární a je zaměřena na předávání znalostí a poznatků návštěvníkům. Podstatné je v tomto ohledu i to, že muzejní edukace nemusí probíhat pouze v muzeu, ale také ve škole. Druhým a třetím aspektem je *zaškolení pedagogů a muzejního personálu*. Zde mohou však nastat první problémy. Jednodušším, dle mého mínění, je přesvědčit pedagogy o významu muzea v jeho využívání k edukačním účelům. Z praxe bohužel vím, že ve druhém případě, mnohdy přesvědčit pracovníků muzea k větší mobilizaci a zapojení do edukačních činností, je potřeba mnohem více sil.

Čtvrtým aspektem je *účast široké veřejnosti*. Muzejní pedagog opět přitahuje a vede veřejnost k zájmu o sbírky a život muzea jako takového. Muzejnímu pedagogovi by nemělo jít pouze o návštěvnost, ale také o spokojenost a pozitivní výsledek z návštěvy veřejnosti. V pátém aspektu, *spolupráci na plánování a projektování výstavní instalace*, jde právě o onu mobilizaci všech sil (expertů, odborníků tématu), které mohou mnohem více pozvednout expozici či výstavu. Muzejní pedagog zde má spolupracovat s kurátory výstavy při tvorbě textů, popisků, fotografií apod. Sám také vytváří pracovní listy, videa, nahrávky aj. Šestý aspekt, *vyhodnocování vzdělávacích aktivit*, je částečně manažerskou činností. Na počátku si stanovujeme cíle a zpětně vyhodnocujeme, zda k cílům docházíme, tedy zda expozice se svým

---

³³ JIROUTOVÁ, Jana. *Muzejní a galerijní pedagogika pohledem zahraničních odborníků*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. s. 20

programem byla skutečným přínosem. V sedmém aspektu, *administrativní práci* jde o klasickou činnost, kdy muzejní pedagog má za úkol vytvářet scénáře programu (jde o formu určenou pro ředitele institucí), výčet návštěvníků, výkaz užitých prostředků apod. V předposledním aspektu má muzejní pedagog na starost *marketingovou činnost*, což dle mého mínění je spíše otázka kanceláře PR či komunikace s veřejností. Podstatné je zviditelnění práce muzea a edukačního oddělení zvláště. Posledním, devátým aspektem, jsou *pracovní znalosti o vystavovaných exponátech*. Samozřejmě, nelze předpokládat, že pedagog bude znát historii každého vystaveného předmětu v expozici, přesto je nutné, aby znal zejména předměty pro danou expozici klíčové.³⁴ Tolik tedy o muzejním pedagogovi jakožto klíčovém prvku muzejní pedagogiky.

3.2 Edukační rovina muzejní pedagogiky

Edukační proces v realizaci programu se vyznačuje připraveností a účelností, je tedy intencionálním. Proto, aby tento proces byl úspěšný, je nutné zapojení odborníka, již zmíněného muzejního pedagoga. Ten má za úkol didaktické uchopení tématu a jeho zprostředkování návštěvníkovi. Podstatné je probudit v návštěvníkovi tolik důležitou zvědavost, aby později sám hledal odpovědi na další nové otázky. Samotná edukace však nemusí probíhat pouze za přítomnosti pedagoga. I zde je možná jeho nepřímá činnost. Příkladem mohou být popisky, doprovodné texty, ale také pracovní lisy nebo muzejní kufřík.³⁵

Expozice musí být připravena tak, aby z ní návštěvník mohl získat co největší užitek. Problémy mohou však nastat už v počátku její přípravy. Realizátor výstavy musí myslet nejen na cílovou skupinu, ale taktéž na další návštěvníky, jako jsou handicapované osoby, důchodci, rodiče s malými dětmi apod. Vždy musí mít na paměti, že výstavy nenavštěvují pouze odborníci.

Nesporným pozitivem a možností je také realizace programů mimo klasické prostředí muzea. Muzejní pedagogové tak mohou s tématy expozic i předměty k tomu určeným navštívit školy

---

³⁴ JIROUTOVÁ, Jana. *Muzejní a galerijní pedagogika pohledem zahraničních odborníků*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. s. 20-22

³⁵ ŠOBÁŇOVÁ, Petra. *Edukační potenciál muzea*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. s. 220-222

a vyučovat v příslušné předmětové hodině. Přesto, a to je velmi podstatné, se samotný exponát nesmí stát jen pomůckou pro výuku. V kompetenci muzejního pedagoga je odkrytí skutečného významu předmětu a muzeality.

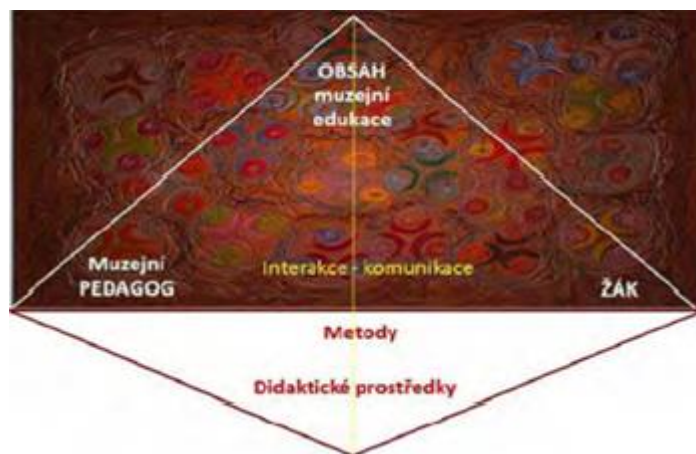
Samotné muzea se neřídí kurikulem jako školy základní, střední, gymnázia apod. Z jednoho úhlu pohledu může jít o problém, neboť muzejní pedagog nemusí okamžitě rozpoznat, jakým směrem se má v tématu expozice nebo výstavy ubírat. Druhý úhel pohledu, který považují za podstatný, dává lektorovi možnost svobody pro různá uchopení témat. Jestliže si pedagog, lektor, toto nejen uvědomí, ale dokáže skloubit svůj program s učivem rámcových vzdělávacích programů, získává tak muzeu a jeho expozice nových rozměrů, které mají své místo v českém školství!

Dále bych ještě dodal, že každý lektor by se měl při sestavování programu řídit čtyřmi základními pravidly nebo spíše prvky přípravy svého programu. Takto je uvádí Tomešková: Jako první je *zvolení správného názvu programu*. Tématem nejen nazýváme příslušný program, ale také mu dáváme určité zařazení do širšího rámce. Název by však neměl být nijak dlouhý. Sám název musí vypovídat o procesu, který návštěvníky čeká. V *návaznosti obsahu*, jako druhém prvku, je spojení a vazba mezi látkou, která se probírá ve škole, tedy s obsahem výuky. V anotaci programu musí být jasně uvedeno jak a kde se program dotýká konkrétního učiva.³⁶ Tímto dochází k ukotvení celého programu, a i k jeho jednodušší aplikaci pro vyučující vzdělávacího oboru. Ve třetím prvku přípravy, *didaktickém uchopení obsahu*, lektor popíše své pojetí tématu, čímž dokládá, jak jej zpracoval. Promítají se zde užití metody a formy výuky. Posledním prvkem, *popisem činností účastníků*, je doklad, čím se budou návštěvníci zabývat, jaké úlohy je čekají a jaké prostředky bude pro naplnění cílů potřeba.³⁷

---

³⁶ Příkladem by mohla být tabulka, ve které lektor jasně a stručně popíše návaznost na vzdělávací oblast, obor a učivo.

³⁷ TOMEŠKOVÁ, Kateřina. *Otevřená klenotnice poznávání: didaktické analýzy edukačních programů Muzea Komenského v Přerově*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 53-54

Obr. č. 1: *Hlavní prvky v procesu muzejní edukace* (zdroj: TOMEŠKOVÁ, Kateřina. *Otevřená klenotnice poznávání: didaktické analýzy edukačních programů Muzea Komenského v Přerově*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 55)

3.3 Spolupráce muzea a škol

Spolupráce muzea a školy je naprosto klíčovou. Jůva na příkladu dětských muzeí v Německu uvádí, že na začátku současného století tvořili návštěvníky těchto muzeí více než padesát procent žáci základních škol. K tomuto dodává, že v České republice je situace v dětských muzeích obdobná.³⁸ U klasických českých muzeí je pak počet dětských návštěvníků až třicet procent.³⁹ Očekávám však, že čísla se budou zvyšovat.

Není tomu však náhodně, zájem škol o muzea má své důvody. Muzea nabízí školám velmi cenné rozšíření vzdělávacích možností. Přirozeně i dnešní školy se snaží o svou reformu a pomocí jim má být větší autonomie, avšak oproti muzeu nejsou tak flexibilními a svět, který zprostředkovávají, je často vzdálen od reálného života.

V muzeích je ukryt ohromný potenciál. Mohou se podílet na rozvoji hodnot vlasteneckých, enviromentálních, estetických, ale také na pěstování pozitivního přístupu k jiným podobným

³⁸ JŮVA, Vladimír. *Dětské muzeum: edukační fenomén pro 21. století*. Brno: Paido, 2004, s. 141

³⁹ ŠOBÁŇOVÁ, Petra. *Edukační potenciál muzea*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. s. 233

institucím. Tohoto docílit není však jednoduché. Jistě nebude stačit sporadická návštěva muzea v blížícím se konci školního roku. Je nutné zde budovat silný vztah. Je potřeba, aby učitelé i ředitelé věděli, že žáci mají v muzeu své místo. Stejně tak musí muzea spolupracovat s místními školami, informovat je o své činnosti a nabízet jim co nejužitečnější programy.

Podobně se k tomuto vyjadřuje opět Jůva ve výše zmíněné publikaci, kdy apeluje na vyučující, kteří musí znát ta kulturní zařízení, která se nachází v daném regionu jeho působnosti a zároveň by měli být pravidelně informováni těmito zařízeními o své činnosti pro obohacení výuky. Muzea i jim podobné instituce by pak také měly sledovat potřeby a zájmy okolních škol pro co největší partnerskou spolupráci.⁴⁰

Osobně bych rád dodal, že je nutné seznámit již studenty v oborech učitelství s možnostmi, jaké tyto instituce nabízí. Bohužel, velmi často jsem se setkal s těmi, co o možnosti animačních programů neslyšeli nebo nebyli dostatečně motivováni či přesvědčeni o jejich přínosu. Jako reálné řešení této situace je možné konání seminářů pro budoucí učitele nebo jejich pozvání v rámci didaktiky oboru na „náslechovou hodinu“.

---

⁴⁰ JŮVA, Vladimír. *Dětské muzeum: edukační fenomén pro 21. století*. Brno: Paido, 2004, s. 143

4 VZDĚLÁVACÍ OBLAST ČLOVĚK A SPOLEČNOST V MUZEJNÍ EDUKACI – PŘÍKLADY Z PRAXE

Každý den proběhnou pro děti v různých muzeích naší země desítky programů. Tímto dostává české školství nových rozměrů a samotné školy společně s muzei tak přispívají k většímu osobnostnímu rozvoji svých žáků. Výuka témat, u kterých si učitelé nemusí vědět rady i její, rozšíření samotnou muzejní edukací je správným krokem nejen k naplňování kompetencí stanovených rámcovým vzdělávacím programem, ale také k socializaci a „zlidštění“ každého žáka.⁴¹

Vždyť v demokratické společnosti není potřeba vzdělávat tak, aby žáci opakovali, ale tak, aby se spíše sami ptali.

Čtvrtou kapitolu věnuji programům, které mají oporu v Rámcových vzdělávacích programech pro základní školy a gymnázia. Uvádím zde vždy krátký scénář těchto programů a poté jednotlivé vzdělávací obory s jejich obsahem, do kterých zasahují nebo je doplňují.

4.1 Program Andy Warhol – To je Amerika!

V příkladech z praxe budu částečně vycházet ze svých osobních zkušeností a poznatků. První takovou zkušeností byl program věnovaný výstavě pop artu s názvem Andy Warhol – To je Amerika. Výstava se konala ve Vlastivědném muzeu v Olomouci v období srpna až října roku 2016. Cílem edukačního programu bylo žákům druhého stupně základních škol a středních škol co nejvíce přiblížit podstatu tohoto uměleckého stylu a popsat jejího hlavního představitele A. Warhola.

Program tvořilo pět úkolů, které žákům nedělaly větší problémy s jejich plněním. Na začátku programu dostal každý žák pracovní list, do kterého měl zapsat hlavní témata zobrazená v dílech Warhola. Po kontrole odpovědí žáků přišel na řadu další úkol, ve kterém měli provést „neinformovanou kritiku“, tedy vyjmenovat díla, která se jim osobně líbila a proč. V dalším úkole, tentokrát třetím, byli žáci rozděleni do čtyř skupinek, kde každá skupinka obdržela

---

⁴¹ Parafrazí J. A. Komenského, že člověk se člověkem nerodí, ale stává se jím až výchovou a vzděláváním.

informace ke konkrétním dílům a ty pak měla co nejlépe předat svým spolužákům ve scéně „aukční síň“. Spolužáci se tak dozvěděli podrobné informace o Warholových dílech jako Marilyn, Flowers, Campbell soup a Mao. Šlo o jeden z klíčových úkolů, neboť zahrnoval nutnou spolupráci každého člena skupinky a diskuze nad tématem. Čtvrtý úkol byl zaměřen na srovnávání různých uměleckých děl s pop artem. Pro příklad nejlépe posloužily obrazy abstraktních expresionistů. Poslední, pátý úkol byl věnovaný technice sítotisku a životu A. Warhola, ve kterém žáci pracovali s kopiemi fotek, novinových článků apod. Poslední úkol byl také doplněn krátkou počítačovou prezentací o životě A. Warhola.

Byť samotná výstava nevypadala, dle mého mínění, nijak zajímavě, program ji skvěle doplnil a oživil. Žáci i vyučující odcházeli spokojeni, a i díky tomuto programu si muzeum vytvořilo budoucího častého návštěvníka jedné z největších olomouckých škol. Program k výstavě navštívilo na 50 škol.

Vzdělávací oblast	Vzdělávací obor s okruhy témat	Učivo	Obsah učiva
Člověk a společnost	<i>Dějepis</i> <ul style="list-style-type: none"> • Moderní doba • Rozdělený a integrující se svět 	<ul style="list-style-type: none"> • Studená válka • Charakteristika západních zemí 	<ul style="list-style-type: none"> • Migrace do USA • Hospodářský růst • „Americký sen“ • Západní společnost 60. let • Konzumní společnost • Věda 20. století
Člověk a společnost	<i>Výchova k občanství</i> <ul style="list-style-type: none"> • Člověk ve společnosti • Člověk, stát právo 	<ul style="list-style-type: none"> • Kulturní život • Vztahy mezi lidmi • Lidská soužití • Principy demokracie 	<ul style="list-style-type: none"> • Kulturní projevy a hodnoty Masová kultura • Osobní vztahy a konflikty mezi lidmi • Rovnost a nerovnost • Demokracie jako možnost svobodného projevu

	<ul style="list-style-type: none"> ● Globální svět 	<ul style="list-style-type: none"> ● Globalizace 	<ul style="list-style-type: none"> ● Proces globalizace a jeho dopad na kulturu národů
Umění a kultura	<i>Výtvarná výchova</i> <ul style="list-style-type: none"> ● Rozvíjení smyslové citlivosti ● Uplatňován subjektivity ● Ověřování komunikačních účinků 	<ul style="list-style-type: none"> ● Smyslové účinky vizuálně obrazných vyjádření ● Typy vizuálně obrazných vyjádření ● Komunikační obsah vizuálně obrazných vyjádření 	<ul style="list-style-type: none"> ● Umělecká výtvarná tvorba ● Komiks, fotografie, reklama, komunikační grafika ● Respektování záměru autora

Tabulka č. 1: *Témata – učivo RVP pro základní vzdělávání obsažená v edukačním programu A. Warhol – To je Amerika!*

O účasti na programu a jeho výsledkům se vyjádřila jedna žákyně Základní školy Svatoplukova ve Štenberku takto: „Dne 14. 10. jsme v rámci výtvarné výchovy navštívili ve Vlastivědném muzeu v Olomouci výstavu světoznámého amerického umělce Andy Warhola.

Měli jsme tak jedinečnou možnost vidět na vlastní oči nejen známá díla jako např. sérii portrétů Marilyn Monroe, ale také práce méně známé – portrét Liv Taylorové či Ingrid Bergmanové.

Lektoři muzea nás skvěle provedli výstavou, plnili jsme nejrůznější úkoly (například snažit se prodat ostatním spolužákům jedno z děl nebylo vůbec lehké). Tímto způsobem jsme se dovídali o životě a díle slavného zakladatele pop – artu.

Velmi zajímavé bylo shlédnout video s prezentací techniky serigrafie, kterou Andy Warhol ve svých dílech používal.

Na další výstavu se těší žáci osmých tříd.“⁴²

---

⁴² KASTNEROVÁ, Vendula. *Andy Warhol – To je Amerika* [online]. 2016 [cit. 2017-05-31]. Dostupné z: <http://www.zssvat.cz/akce-skoly/andy-warhol-to-je-amerika/>

4.2 František Josef I. v Olomouci – V Olomouci jest dnes Rakousko

U programu věnovanému Františku Josefu I. a Olomouci devatenáctého a začátku dvacátého století budu opět vycházet z vlastních zkušeností. Výstava o životě tohoto státníka a jeho vztahu k Olomouci se uskutečnila v listopadu roku 2016 až února 2017. Příprava samotného programu trvala asi tři měsíce.

Takto autorky popsaly program: „*Jaký význam měla Olomouc v životě císaře a v dějinách 19. století? Jak město žilo a měnilo se během rekordně dlouhé vlády Františka Josefa I.? Po odpovědích budeme pátrat na výstavě spolu s c. k. průvodcem. Edukační lektorovaný program ... zahrnuje výklad, řízenou diskuzi, zážitkové aktivity a samostatnou práci i s vystavenými exponáty a pracovními listy...*“⁴³

Program byl několikrát modifikován, a tak zde popíšu jeho poslední podobu, která se osvědčila dle mého nejlépe.

Program V Olomouci jest dnes Rakousko byl rozdělen do šesti částí. V první části i úkolu měli žáci za cíl projít výstavu a zapamatovat si podobu nejzajímavějších předmětů dle vlastní volby. Po deseti minutách prohlížení výstavy žáci utvořili kruh a do rytmu bubínku se procházeli jako vojáci na „appellplatzu“. Rychlost úderů se samozřejmě měnila. Vždy na poslední úder i na povel štronzo, svým postojem zobrazovali vystavený předmět.⁴⁴

V dalším úkole byli žáci rozděleni do dvou skupin, kde jedna měla za úkol přiřadit erby zemí rakouské říše na slepé mapě a další pak seřadit základní informace o dětství Františka Josefa I. k obrázkům. Po tomto úkolu se opět skupinky vyměnily. Oba úkoly děti zvládaly velmi dobře. Třetí část programu byla věnována roku 1848. S pomocí videoprojekce a dobových novinových článků se žáci dozvěděli základní informace o tomto roce i změně, která se přímo uskutečnila v Olomouci a důvod výběru tohoto místa. Čtvrtá scénka, živý obraz byla z mého pohledu nejvíce oblíbenou žáky. Žáci měli za úkol utvořit obraz či kopii Korunovačnického obrazu z Olomouce. Poté, co se jim podařilo obraz okopírovat, každý sdělil ostatním, koho zaštituje.

---

⁴³ *František Josef I. v Olomouci* [online]. [cit. 2017-02-07].

Dostupné z: <http://www.vmo.cz/rubriky/aktuality/frantisek-josef-i-v-olomouci/>

⁴⁴ Původně jsme byli k takto zvolenému štronzu dost kritičtí a plní obav, zda starší ročníky budou chtít spolupracovat. Ukázalo se však, že děti úkol velmi baví.

V další fázi úkolu však dostali žáci prostor pro malou scénku, ve které měli popsat skutečné pocity a nálady zobrazených osob na obraze. Takto se žáci dozvěděli, jaké intriky celý skutečný obraz i jeho aktéři skrývají.

Další úkol, nyní pátý, byl věnovaný vztahu císaře k Olomouci. Žáci byli rozděleni do tří skupinek se základními informacemi k událostem spojených s návštěvou panovníka. V třech malých scénkách *Návštěva slovanského gymnázia*, *Císařské manévry* a *Císař a střelnice* žáci popsali význam jeho návštěv i jejich odkaz. V poslední, šesté části programu, se žáci dozvěděli s pomocí srovnávání historických map o přeměně Olomouce během devatenáctého století. Celý program trval 90. minut a celkově se jej zúčastnilo na 30 základních škol i gymnázií.

Vzdělávací oblast	Vzdělávací obor a okruhy témat	Učivo	Obsah učiva
Člověk a společnost	<i>Občanský a společenskovědní základ</i> <ul style="list-style-type: none"> ● Člověk ve společnosti ● Občan ve státě ● Mezinárodní vztahy 	<ul style="list-style-type: none"> ● Sociální fenomény a procesy ● Stát a jeho ideologie ● Evropská integrace 	<ul style="list-style-type: none"> ● Sociální změny (revoluce) ● Smlouvy (mezinárodní a státní)
Člověk a společnost	<i>Dějepis</i> <ul style="list-style-type: none"> ● Revoluce a idea svobody, Modernizace společnosti ● Moderní doba I 	<ul style="list-style-type: none"> ● Velké revoluce ● Vzájemné střetávání velmocí ● Předvečer světové války ● Proměny životního stylu 	<ul style="list-style-type: none"> ● Rok 1848 ● Prusko-Rakouská válka ● RU a jeho diplomacie ● Umění, dobová móda

Tabulka č. 2: *Témata – učivo RVP pro gymnázia obsažená v edukačním programu F. Josef I. v Olomouci (V Olomouci jest dnes Rakousko)*

4.3 Den, kdy se mi změnil život

Vzdělávací program Den, kdy se mi změnil život, je vyučován muzeem v Lidicích. Jeho scénář mi poskytla zdejší lektorka L. Chvapilová. Určen je zejména žákům druhého ročníku středních škol a gymnázií. Na začátku programu muzejní pedagog žákům vysvětlí základní pojmy jako štronzo, živý obraz a dramatizace. Žáci si také nelepí na začátku programu jmenovky. Délka programu je 90 minut.

Jako úvodní činnost je zvolena asociční metoda, při které žáci sedí v kruhu a po přihlášení vyjmenují asociaci na dané téma (otázku). Jako prvotní asociace je zvolen dnešní den pro větší uvolnění skupiny. Poté se přechází ke složitějším (tematickým) otázkám jako židovská otázka, Lidice, transport aj.

Po asociční metodě jsou žáci rozděleni na dvě skupinky, kdy každá představuje jednu rodinu žijící v době druhé světové války. Žáci získají od pedagoga list s osudem každého člena rodiny a pomocí tohoto listu sestaví rodokmen rodiny. Po přípravě rodokmenů žáci prezentují své poznatky. Po prezentaci mají žáci také za úkol vytvořit živý obraz rodiny – památné foto rodiny.

V dalším úkolu každá ze skupin obdrží obálku se zápisníkem dítěte z let 1941. Žáci pro pročetí deníku mají za úkol do siluety neznámého dítěte zapsat všechny pocity, emoce, myšlenky i obavy, jaké mohl mít malý autor deníku.

Dalším krokem je pokračování deníku s názvem 1942. Ten čte jeden z žáků, který má roli onoho dítěte z předchozích rodin. Žák čte o jeho osudu a pedagog se poté ptá ostatních, zda autor deníku – dítě, dle jejich mínění, přežilo či nikoliv. Stejně tak se pokračuje i u druhé z rodin.

Posledním a konečným úkolem je opětovné vytvoření obrazu rodin žáky. Pedagog však čte rozsudky a ze skupinek odcházejí ti, jichž se týkají. Informace o dítěti, které psalo svůj deník se objeví jako poslední.

Po tomto úkolu je vedena s žáky diskuze o nejsilnějším zážitku – a tím i o tom, co bylo v tomto příběhu pro ně nejdůležitější.

Vzdělávací oblast	Vzdělávací obor a okruhy témat	Učivo	Obsah učiva
Člověk a společnost	<i>Dějepis</i> <ul style="list-style-type: none"> • Moderní doba 	<ul style="list-style-type: none"> • Fašismus a nacismus • Druhá světová válka – domácí odboj a jeho důsledky pro obyvatele Protektorátu 	<ul style="list-style-type: none"> • Důsledky totalitních vlád pro Československo • Domácí a zahraniční odboj – příprava atentátu na R. Heydricha a dopad atentátu pro civilní obyvatelstvo
Člověk a společnost	<i>Výchova k občanství</i> <ul style="list-style-type: none"> • Člověk stát a právo • Naše vlast • Zásady lidského soužití 	<ul style="list-style-type: none"> • Lidská práva • Pojem vlastenectví, boj za vlast, památná místa, významné dny historie • Morálka a mravnost 	<ul style="list-style-type: none"> • Poškození lidských práv ve válečném konfliktu • Boj za vlast a jeho rizika, odpovědnost občanů za osud národa • Odpovědnost za vlastní chování a naše rozhodnutí

Tabulka č. 3: *Témata – učivo RVP pro základní vzdělávání obsažená v edukačním programu Den, kdy se mi změnil život*

4.4 Boží bojovníci

Program Boží bojovníci je realizován v Husitském muzeu v Táboře ve stálé expozici Husité. Všechny dostupné informace o tomto programu mi poskytla lektorka muzea Kateřina Nimrichtrová. Program je určen žákům druhého stupně a také žákům gymnázií. Délka programu je pak šedesát minut.

V první části programu si žáci prochází expozici a zapisují do pracovních listů s jakými předměty husité bojovali i jaké jim sloužily k denní potřebě. Také hledají základní informace o způsobu boje a jejich ideologii. Lektorka po prohlídce poté rozváže diskuzi. Ptá se žáků například, kdo byli boží bojovníci a proč si tak říkali. Také jaké spojitosti měly s nimi Čtyři pražské artikuly. Žáci mají také za úkol zjistit, co se skrývá pod pojmem přijímáním pod obojí a jaké předměty jsou s tímto pojmem spojeny.

Druhá část programu je postavena na projekci několika úseků filmů Jan Hus, Jan Žižka a Proti všem. Během projekce zazní podstatné informace o formování myšlenek husitství i jeho vývoji, které si děti poznamenají do svých pracovních listů. Po projekci si žáci kontrolují své odpovědi a lektorka dále rozvíjí diskuze nad podobou středověké Evropy, církevními odpustky apod.

Ve třetí části programu pak pracují žáci ve čtyřech skupinách s dalšími pracovními listy. Jejich úkolem je opět se navrátit do expozice a vypracovat pro spolužáky bližší informace o vojenské taktice husitů (jak rychle se husitská vojska pohybovala, kdo je tvořil, jak využívala terén, podstata vozové hradby apod.).

Podle tohoto krátkého scénáře lze předpokládat, že edukační program vychází hned z několika vzdělávacích obsahů rámcového programu pro základní vzdělávání. Osobně předpokládám, že může jít právě o tento okruh témat a učivo:

Vzdělávací oblast	Vzdělávací obor a okruhy témat	Učivo	Obsah učiva
Člověk a společnost	<i>Dějepis</i> <ul style="list-style-type: none"> • Křesťanství a středověká Evropa 	<ul style="list-style-type: none"> • Křesťanství • Kultura středověké společnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • Podstata víry a její proměny v době 13. – 15. století • Gotické umění, architektura, způsoby života středověké společnosti a její stratifikace • Význam husitských tradic a přínos husitství pro české země
Člověk a společnost	<i>Výchova k občanství</i> <ul style="list-style-type: none"> • Člověk ve společnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • Kulturní život • Naše vlast • Náš kraj a obec • Zásady lidského soužití 	<ul style="list-style-type: none"> • Kulturní tradice našich předků a jejich využívání do dneška • Pojetí vlastenectví v historii a dnes, významné osobnosti, významné dny • Památná místa, významné objekty města • Tolerance náboženství, respektování jiných osob

Tabulka č. 4: *Témata – učivo RVP pro základní vzdělávání obsažená v edukačním programu Boží bojovníci*

4.5 Crescendo 1918-1938

Přesný název tohoto programu je Crescendo 1918–1938 o soužití Čechů a Němců a významných událostech v krkonošském pohraničí. Délka tohoto programu je šedesát minut a vyučuje jej Pavel Žálský v Krkonošském muzeu. Program je pak určen žákům druhého stupně základních škol a gymnázií. Dle slov P. Žálského bylo hlavním cílem programu popsat samotnými žáky, kdy a proč docházelo k největšímu rozostření vztahů mezi Čechy a Němci v oblasti Krkonoš.

Začátek programu je zahájen sdělením hlavního cíle a prohlídkou expozice. Po prohlídce začíná program asociační metodou, kdy každý žák má říci, co vše si představí pod názvem tohoto programu. V dalším úkole žáci dostanou pracovní list, do kterého zapíše informace z expozice Vrchlabí na prahu 20. století. Všechny informace žáci získají z dostupných popisků a vystavených exponátů. Po tomto úkolu a jeho kontrole přichází další, kdy děti sbírají poházené lístky po zemi s osudy českých a německých rodin během let 1918–1938, skládají je do časové osy a diskutují nad pocity rodin a jejich blízké budoucnosti.

V další části programu jsou děti rozděleni do skupin, kdy každá obdrží fotografie významných státníků 20. století (L. Czech, T. G. Masaryk, E. Beneš, K. Henlein, A. Hitler...) a pomocí dalších informací popíše jejich přínos v československém pohraničí svým spolužákům. Lektor při shromažďování informací i jejich prezentování je žákům nápomocen.

V posledním úkolu jsou děti rozděleny do dvou skupinek. Každá skupinka zastupuje jednu z rodin (rolí) – Českou a Německou. Každá rodina má svůj scénář, ale také tabuli, na kterou zapisují své pocity z určitých zlomových let. Vše začíná rokem 1918, kdy do Vrchlabí vstupují československé jednotky a město přestává být součástí provincií Deutschböhmen („červen 1920, už druhý rok trvají přiděly jídla – mouka 0,25 g, 0,5 g brambor...“⁴⁵).

Po aktivitě i programu je prostor k diskuzi a shrnutí emocí i zkušeností jaké rodiny běžně prožívaly a zda se dalo právě těm negativním zabránit. Žáci se mohou také vyjádřit k programu v anonymním dotazníku.

---

⁴⁵ ŽÁLSKÝ, Pavel. *Scénář k programu – Crescendo 1918-1938: o soužití Čechů a Němců a významných událostech v krkonošském pohraničí od vyhlášení ČSR do Mnichova*. Šumperk, 2017, s. 2

Vzdělávací oblast	Vzdělávací obor a okruhy témat	Učivo	Obsah učiva
Člověk a společnost	<i>Dějepis</i> <ul style="list-style-type: none"> • Moderní doba 	<ul style="list-style-type: none"> • První světová válka 	<ul style="list-style-type: none"> • Důsledky světové války pro obyvatelstvo, kulturní a sociální otřes, nacionalismus • Vznik Československa a jeho hospodářskopolitický vývoj • Národnostní problémy jako brána ke druhé světové válce
Člověk a společnost	<i>Výchova k občanství</i> <ul style="list-style-type: none"> • Člověk ve společnosti • Člověk, stát a právo 	<ul style="list-style-type: none"> • Naše obec, region a vlast • Vztahy mezi lidmi • Zásady lidského soužití • Člověk, stát a právo 	<ul style="list-style-type: none"> • Historie místních obcí, a kraje, významné události spojené s Olomouckým krajem • Konflikty v mezilidských vztazích, jejich dopad pro další generace a jejich možná řešení • Mravnost a morálka v řešení krizi • Lidská práva – rovnost a respektování menšin

Tabulka č. 5: *Témata – učivo RVP pro základní vzdělávání obsažená v edukačním programu Crescendo 1918–1938*

4.6 Operace Historikon - I. světová válka

Tento program zpracovalo edukační oddělení Armádního muzea Žižkov v Praze. Program je určen žákům osmých a devátých tříd a také škol středních i gymnázií. Zaměřen je, jak název napovídá, na téma první světové války, tedy období let 1914 až 1918. Celková časová dotace programu je šedesát minut.

I zde začíná program klasickou prohlídkou expozice. Po této prohlídce následuje asociační metoda, kdy žáci mohou sdělit, co vše už o tomto období ví. Podle scénáře však odpovědi žáků nejsou zapisovány na tabuli ani nijak jinak zaznamenány. Po úvodní metodě jsou žáci rozděleni do čtyř skupin, kdy každá obdrží muzejní kufřík, se kterým bude pracovat po dobu programu. Každý kufřík simuluje jednu osobu – ruského, francouzského, italského a rakousko-uherského vojáka. Uvnitř kufříku jsou dokumenty, které popisují události, které se pojí se začátkem války, ale také jejím průběhem i koncem. Kromě dokumentů zde žáci naleznou také kopie válečných předmětů, jako vojenskou dýku, pouzdro na náboje, osobní deník vojáka, plynovou masku apod.

Žáci mají zde za úkol napsat příběh tohoto vojáka, ze kterého bude zřejmé, kdy válka začala, kde se odehrávala, jaké nesla oběti a jak skončila. Podstatné je, že kopie předmětů se nalézají také v expozici, kam se mohou žáci kdykoliv odebrat a zjistit další informace k nim. Příběh tohoto vojáka se pak může více rozšířit. K tomuto úkolu také slouží webová stránka, ve které mohou žáci nalézt další informace vztahující se k válce v chronologickém pořadí.⁴⁶

Časová dotace úkolu je 30-40 minut. Úkol je zakončen čtením příběhu každého vojáka. Žáci poté ve společné diskuzi probírají význam války a zda válka přinesla to, co se od ní očekávalo. Žáci také mohou popsat osobní stanovisko, zda je válka ospravedlnitelná, pokud jejím výsledkem byl vznik nových národů a kam její výsledek zavedl budoucí Evropu.

---

⁴⁶ DOUBKOVÁ, Monika. *Den po dni* [online]. 2009 [cit. 2017-06-03]. Dostupné z: <http://www.karelvatko.cz/historie-ceskoslovenskych-legii/denpodni>

Vzdělávací oblast	Vzdělávací obor a okruhy témat	Učivo	Obsah učiva
Člověk a společnost	<p><i>Občanský a společenskovední základ</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Občan ve státě 	<ul style="list-style-type: none"> • Lidská práva • Mezinárodní vztahy 	<ul style="list-style-type: none"> • Lidská práva na válečném poli, jejich porušování a ochrana • Příčiny světové války, její přínos pro budování mezinárodních vztahů, mezinárodní vztahy během války
Člověk a společnost	<p><i>Dějepis</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Moderní doba I – situace v letech 1914–1945 	<ul style="list-style-type: none"> • První světová válka, české země během války • Versailleský systém 	<ul style="list-style-type: none"> • Vznik její průběh a konec, osudy českého obyvatelstva ve válečném období, nejvýznamnější bitvy světové války a její dopad pro průmysl i vědu • Výsledek světové války jako cesta k další válce

Tabulka č. 6: *Témata – učivo RVP pro gymnázia obsažená v edukačním programu Operace Historikon - I. světová válka*

4.7 Holocaust a transporty židovského obyvatelstva

Všechny dostupné informace k programu věnovaném tématu holokaustu a transportům židovského obyvatelstva mi poskytla L. Neumannová. Program je vyučován v Národním památníku II. světové války v Hrabyni. Určen je pro žáky 2. stupně, škol středních a gymnázií. Časová dotace programu je šedesát minut.

Na rozdíl od jiných programů se tento opírá zejména o powerpointovou prezentaci. Tato prezentace nese zvukové záznamy Michala Salomoviče, rodáka z Ostravy židovského původu. On, jeho rodiče i bratři prošli několika koncentračními tábory. Otec mu poté v jednom z nich umírá. Program začíná objasněním pojmu „žid“ a osudu těchto lidí od dob středověku po současnost. Stejně tak je v prezentaci a jejím slovním doprovodem lektora vysvětlen podrobně osud židů během II. světové války.

Od historie židů přechází lektor i s prezentací k tématu šoa a tedy i tím co holokaustu předcházelo. Žáci se seznamují s realizátory konečného řešení a počátkem této operace ve Wansee. Salomovič se ve svých pamětech také zmiňuje o Terezínském táboře a lektor s metodou asociace zjišťuje, co žáci o tomto místě ví. Během programu jsou promítány obrázky, fotografie a další záznamy rozhovorů a pamětí holokaustu.

V další části programu žáci poté odchází do expozice věnované holokaustu, kde si mají ověřit informace získané během prezentací a diskuzí s lektorem. Zde mají například za úkol zapsat do svého pracovního listu jaké předměty jim přišly v expozici nejzajímavější a proč. (Dle autorky projektu se nejvíce žáci zmiňují o cedulkách označující ghetto, mapy táborů, oděv vězňů koncentračních táborů a jedna z kopií postelí ubikací).

Autorka programu dodává, že školy jej navštěvují již několik let díky snaze o co největší citlivý přístup k tématu, a tedy i výkladu.

Vzdělávací oblast	Vzdělávací obor a okruhy témat	Učivo	Obsah učiva
Člověk a společnost	<p><i>Občanský a společenskovední základ</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Občan ve státě • Úvod do filosofie a religionistiky 	<ul style="list-style-type: none"> • Ideologie • Víra v lidském životě 	<ul style="list-style-type: none"> • Funkce totalitních ideologií a jejich dopad pro společnost – ideologie nacismu • Podoby víry – znaky náboženství (židovské náboženství a jeho projevy, historie židů)
Člověk a společnost	<p><i>Dějepis</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Moderní doba I – situace v letech 1914–1945 	<ul style="list-style-type: none"> • Kultura 1. poloviny 20. století • Druhá světová válka a její dopad – holokaust 	<ul style="list-style-type: none"> • Demokratické státy a jejich přístup k menšinám a zejména církvím, významné osoby židovského původu • Šoa jako mezník v lidských dějinách, její dopad na kulturu a vnímání válečné a poválečné společnosti

Tabulka č. 7: *Témata – učivo RVP pro gymnázia obsažená v edukačním programu Holocaust a transporty židovského obyvatelstva*

4.8 Využití umělecké výstavy jako v případě klasické muzejní expozice

V této kapitole a zejména pak své práci se věnuji využití muzejních expozic pro výuku vzdělávací oblasti Člověk a společnost, avšak považuji za nutné se částečně zmínit také o tématech, jaké běžně nabízí galerie, jež by si jistě našly uplatnění právě v této vzdělávací oblasti. Pro začátek se zmíním o výstavě konané v Jindřichově Hradci v Muzeu fotografie a moderních obrazových medií.

Velmi poutavou jistě byla výstava nazvaná *Dogma* Antonína Kratochvíla. Ta se konala v Muzeu fotografie a moderních obrazových médií v již zmíněném Jindřichově Hradci od 24. 5. 2015 do 28. 9. 2015. Výstava byla tvořena velkoformátovými fotografiemi, jež odkazovaly na sociální témata, o kterých společnost nerada vede diskuze. Autor se zde snažil zachytit svou frustraci ze svázanosti české společnosti ve svobodném myšlení. Pokládá publiku otázku, zda dvacet let od pádu železné opony je česká společnost skutečně volnou a svobodnou, nebo zda se opět potápí do nového druhu normalizace. Fotografie reflektuje hlavní problémy naší společnosti, k níž patří nezvladatelný konzumní způsob našich životů.⁴⁷

Společenské změny a konzumní způsob našich životů není typický pouze pro českou společnost. Například ve Victoria and Albert Museum v Británii se může návštěvník setkat v galerii čínského umění se sérií fotografií *My Thinkgs* umělce Hong Hao'se. Soubor děl reflektuje klasickou denní spotřebu běžných produktů čínskými obyvateli, což neukazuje pouze na rozvoj ekonomiky, ale také na společensky kulturní obrat národa. Z dálky fotografie koláží působí až uklidňujícím pocitem, avšak z blízka ukazují svou pravou tvář. Dle autora si návštěvník expozice musí položit otázku, zda takovýto způsob konzumu je legitimní, ale také kam národ směřuje, jestliže vedle sebe najdeme odznak Mao Ce-Tunga a McDonaldu.⁴⁸

Posledním příkladem může být výstava korejského umělce Choi Jeong Hwa, konaná v roce 2015 v Parkview arts action v Pekingu. Umělec velmi intenzivně pracuje s umělou hmotou,

---

⁴⁷ Antonín Kratochvíl – *Dogma* [online]. 2015 [cit. 2017-02-15]. Dostupné z: <http://www.mfmom.cz/expozice-a-vystavy/antonin-kratochvil-dogma-i40.html>

⁴⁸ MCNEILL, Malcolm. *Consumption at Christmas: Hong Hao's 'My Things No.1'* [online]. 2016 [cit. 2017-02-16]. Dostupné z: <http://www.vam.ac.uk/blog/asia-department/considering-consumption-at-christmas-hong-haos-my-things-no-1-on-display-this-december>

kteřá je samotnému publiku dnes nejznámějším materiálem. Návštěvník výstavy má ale zvážit tento materialismus a jeho dopad na životní prostředí.⁴⁹

Podle těchto informací k výstavám pak předpokládám, že hlavní učivo RVP by bylo nejlépe toto. (Čtenář snad promine, že jej uvádím v jednotné tabulce):

Vzdělávací oblast	Vzdělávací obor a okruhy témat	Učivo	Obsah učiva
Člověk a společnost	<i>Dějepis</i> <ul style="list-style-type: none"> • Rozdělený a integrující se svět 	<ul style="list-style-type: none"> • Problémy současnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozvoj západní společnosti její kultury a důsledky pro planetu
Člověk a společnost	<i>Výchova k občanství</i> <ul style="list-style-type: none"> • Člověk ve společnosti • Mezinárodní vztahy a globální svět 	<ul style="list-style-type: none"> • Kulturní život • Globalizace 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozmanitost kultur a masová kultura, současné problémy naší společnosti • Projevy globalizace, její přínos a dnešní problémy spojené s globalizací, možnosti jejich řešení
Umění a kultura	<i>Výtvarná výchova</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Rozvíjení smyslové citlivosti – smyslové účinky vizuálně obrazných vyjádření 	<ul style="list-style-type: none"> • Výtvarná tvorba fotografie

Tabulka č. 8: *Témata – učivo RVP pro základní vzdělávání obsažená v uměleckých výstavách*

⁴⁹ Parkview Arts Action. *Choi Jeong Hwa's Exhibition On Consumerism* [online]. 2015 [cit. 2017-02-16]. Dostupné z: <http://www.parkviewartsaction.com/choi-jeong-hwas-exhibition-encourages-debate-on-consumerism>

5 MUZEUM PLOŠTINA V HISTORICKÉM KONTEXTU A JEHO SOUČASNÉ EDUKAČNÍ VYUŽITÍ

V této páté kapitole otevírám zcela jiné téma své práce. Téma mně blízké a klíčové pro pochopení nejen podstaty osudů Ploštiny, ale také toho, proč jsem jej vybral pro realizaci v praktické části práce. Zde bych se rád krátce věnoval historickému kontextu, ve kterém se neutvářely pouze osudy lidí z Ploštiny, ale také osudy celého protektorátu. Pozornost budu pak věnovat domácímu protinacistickému odboji a jeho přínosu. V jedné z kapitol bych se také rád zamyslel nad tím, zda takovýto odboj má své opodstatnění, pokud přihlídneme na jeho následky. Oporou v tomto ohledu mi bude má bakalářská práce, ve které jsem se tímto tématem zabýval.

V dalších částech kapitoly se budu dále věnovat vzniku muzea a památníku na Ploštině, také jeho technickému zaměření a využití jeho expozic v praxi.

5.1 Civilní obyvatelstvo jako součást domácího odboje

V jakémkoliv válečném konfliktu hraje obyvatelstvo sužované země nenahraditelnou roli aktéra rezistence vůči agresoru. Benčík připomíná, že obyvatelstvo je pro partyzánské jednotky i jiné odbojové skupiny neustálým zdrojem doplňování zásob potravin, ochráncem před nevlídným počasím, pronásledovateli, ale také pomocníkem při přenášení zpráv. Stejně tak může být i spojencem v přímém ozbrojeném boji.⁵⁰ V kontextu druhé světové války je tímto nejlepším příkladem Varšavské povstání roku 1944, při kterém však zemřelo na sto padesát tisíc obyvatel tohoto města, či Květnové povstání, při němž zemřelo téměř dvanáct tisíc českých vlastenců.

Další nespornou úlohou obyvatelstva je také pomoc při záchraně raněných výsadkářů, partyzánů a zajatců. Takto například občané obce Poličné zachránili tři sovětské zajatce, kteří se skrývali před nacistickými pronásledovateli v jedné z místních stodol.⁵¹ A také nesmíme opomenout úlohu obyvatelstva v nespočetné pomoci již zmíněným výsadkářům, z nich nejvýznamnější byla právě skupina zastřešující operaci Anthropoid se záměrem o odstranění

---

⁵⁰ BENČÍK, Antonín. *Partyzánské hnutí v Československu za druhé světové války*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1961. s. 439

⁵¹ VODIČKA, Jan. *Památná místa bojů proti fašismu*. 2. vyd. Praha: Naše vojsko, 1961. s. 371

říšského protektora a dále skupina Silver A a skupina zastřešující operaci Clay, které téměř do konce války byly posílány informace o působnosti německých jednotek v protektorátu. V žádném případě se však nejednalo o pomoc bezpečnou a mnoho českých vlastenců zaplatilo vlastními životy za pomoc těmto parašutistům.

Také počátky nově vznikajícího protinacistického odboje v protektorátu jsou spojeny zejména s civilním obyvatelstvem. První takovou rezistenci je možné pozorovat už 6. května roku 1939 při převozu ostatků Karla Hynka Máchy do Prahy, jež přerostla do demonstrací vůči novému režimu. Stejně silnou rezistencí byl také protest studentů 28. října 1939, kterého se účastnilo na sto tisíc demonstrantů. Výsledkem byli však dva mrtví a několik stovek raněných osob.

Velkou úlohu rezistence ze strany civilistů zde sehráli také vysokoškolsí profesori jako Josef Koudel, Inocenc Bláha, Vladimír Helfer a jiní. Skupina kolem těchto osob vydávala týdeník *Odpovědnost* s hlavním prohlášením: „*je nutné organizovat všechny síly, které by se mohly účinně postavit proti fašistické spodině a beranovské reakci, posílit národ, dát mu nejen naději, ale i pevnou jistotu konečného vítězství...*“⁵² Skupina také zasílala britské vládě údaje o hospodářské síle protektorátu britské vládě.

Významnou skupinou byla také KSC, samozřejmě pracující v ilegalitě, dále Obrana národa, která byla spíše složena z bývalých armádních důstojníků, či Ústřední vedení odboje domácího. Specificky aktivní skupinou složenou pouze z civilního obyvatelstva byla organizace Sokol. Němci si byli velmi dobře vědomi síly této skupiny, neboť svou úlohu sehrála už v období první světové války, a proto ji „věnovali velkou pozornost“. Obec sokolská v odboji s pomocí dalších občanů shromažďovala zbraně, podílela se na ilegálních přechodech do Polska a plánovala sabotáže. Represe však nenechaly na sebe dlouho čekat a při Akci Sokol je 7. a 8. října roku 1941 zatčeno na 1 500 členů a organizace je s okamžitou platností zrušena.

Odpor vůči okupantům však neustával, což dokazuje jedna ze zpráv R. Heydricha v níž si stěžuje Bormannovi, že ani přes veškerou represí vůči obyvatelstvu protektorátu nedokázal

---

⁵² UHLÍŘ, Jan Boris. *Ve stínu říšské orlice: protektorát Čechy a Morava, odboj a kolaborace*. Praha: Aleš Skřivan ml., 2002. s. 72

zlomit jeho vůli k odporu. Naopak častější byly skryté sabotáže, k nimž patřil i obrovský výbuch v jedné z muničních továren.⁵³

5.2 Úloha Ploštiny v odboji a její osudy během války

Jednou z hlavních otázek je, proč právě Ploština a okolí Valašska se stalo hlavním bodem ke koncentrování nově vznikajících i příchozích odbojových skupin ze Slovenska.

České země nejsou díky svým geografickým podmínkám tak vhodné pro vznik odbojových skupin jako například Jugoslávie. Výjimkou však je souvislý pás pohoří východní části Moravy a sousedního Slovenska, jenž nabízí částečně tuto možnost. Na Valašsku, a tedy i v okolí Ploštiny, se objevují první skupinky sovětských vojáků, které podporovali obyvatelé kraje už v roce 1941, avšak největšího rozmachu dochází roku 1944 při potlačení Slovenského národního povstání. Tehdy přichází na sever a jih Moravy početné skupiny bojovníků za svobodu. Činnost partyzánů na Valašsku, v tak málo úrodném kraji, byla jistě pro obyvatele ekonomicky a psychologicky vysilující záležitostí. Avšak o to víc si zaslouží naši úctu a respekt Ploštinnští osadníci, kteří ani v osudný den nic neprozradili pod tlakem nacistů neprozradil ani v osudový den.

Na Ploštině a v jejím okolí pak působila část jednotky partyzánské brigády Jana Žižky z Trocnova. Většinou se jednalo o četu – třiceti mužů. Jednotka měla za úkol vést takzvanou bitvu o koleje, jejímž výsledkem bylo zpomalování dodávek zbraní a zásob na východní frontu. Také se podílela na detonaci trafostanice v nedalekém Vsetíně, čímž byla uzavřena na několik dní místní zbrojovka. Dalšími akcemi bylo přerušování telefonického spojení a přepadávání vojenských posádek. Němci byli nuceni na tuto činnost reagovat utvořením úderných sil, které žádaly stáhnutí dalších vojáků z fronty, ale očekávaného výsledku se nedostalo.⁵⁴ Zde však musím opět dodat, že bez potřebné pomoci civilistů z okolních vesnic a Ploštiny zvláště, by partyzánské jednotky nemohly existovat, což ovšem nacisté věděli.

---

⁵³ GORTLER, Miroslav. Ve jménu života. 1. vyd. Praha: Středočeské nakladatelství a knihkupectví v Praze, 1980. s 81

⁵⁴ HUDEK, Martin. Protinacistický odboj na Valašsku a jeho dopad na civilní obyvatelstvo. Ostrava, 2014. bakalářská práce (Bc.). OSTRAVSKÁ UNIVERZITA V OSTRAVĚ. Pedagogická fakulta, s. 23

Tragédie ploštinské osady začíná infiltrováním partyzánských jednotek agenty gestapa. V prvním případě šlo o Vladimíra Hájka, zlínského drogistu, který byl na gestapo napojen před vznikem partyzánského hnutí a dále poté Janem Machů a Oldřichem Baťou. Poslední dva agenti byli partyzány přijati do své skupiny s domněním, že jde o uprchlé zajatce gestapa a odbojáře. Po dvou týdnech však při své hlídce sběhnou a na nedalekém vizovickém gestapu podávají přesné informace o síle mužů a jejich podporovatelích. Následující den, 19. dubna 1945 je utvořena Němci speciální skupina o síle sto osmdesáti mužů s cílem o kompletní eliminaci místní odbojové podpory. Partyzáni v síle čtyřiceti mužů se o přibližující jednotce dozvěděli včas a na naléhání místních se místo boje stahují do blízkého lesa, neboť předpokládají klasickou prohlídku domů. Nyní příchozí jednotka Němců jedná přesně podle plánu velitele Wenera Tuttera. Obyvatele osady shromáždí, bije je, kope a zapaluje jejich stavení. Nikdo neprozradí. Domy hoří a jejich zbité obyvatelé vhnějí, nebo házejí dovnitř, do plamenů. Snad zázrakem se podaří Janu Machů odplazit z hořícího domu a v nestřežený okamžik utéci do lesů, snad proto, aby mohl podat obraz tohoto svědectví. Tento den umírá v plamenech na Ploštině dvacet sedm osob a několikadenní dítě na udušení zplodinami.⁵⁵

Obr. č. 2: *Jeden z vypálených domků na Ploštině* (zdroj: muzeum Ploština)

---

⁵⁵ HUDEK, Martin. Protinacistický odboj na Valašsku a jeho dopad na civilní obyvatelstvo. Ostrava, 2014. bakalářská práce (Bc.). OSTRAVSKÁ UNIVERZITA V OSTRAVĚ. Pedagogická fakulta, s. 37

5.3 Význam domácího odboje

Cílem této práce není rozhodnout o významu odboje. Mé osobní stanovisko k této činnosti je ale kladné. Uvědomuji si závažnost tohoto rozhodnutí a nepopírám, že tento svůj postoj budu také projektovat do praktické části práce. Také připouštím, že dnes po více jako sedmdesáti letech se ani historici nedokáží dohodnout na významu odbojové činnosti a její obhajobě, pokud si přiznáme, že ve skupinách se nacházelo několik agentů gestapa. Značná část obyvatel valašského kraje se dnes staví k odboji a tím spíše k partyzánské činnosti skepticky. Ovšem toto myšlení poškozují ty, kteří byli přesvědčeni, že odboj má svůj význam a zaplatili za něj tím nejcennějším co měli. I tento národ má své hrdiny, kteří se nesehnuli pod bičem hákového kříže a nutné na to myslet, než vyřkneme poslední slovo.

Negativní názor k partyzánským operacím například zastává Jaroslav Pospíšil, který ve své knize Hyeny i přednáškách konaných pro veřejnost obviňuje z konfidentské činnosti samotné velení skupiny Jana Žižky z Trocnova. Také skepticky k odboji a jeho následkům se vyjadřuje R. Cílek: *„chápu to jako velkou tragédií na konci války, kdy ti nejnevinnějším z nevinných odnesli ten válečný konflikt, který se odehrával někde jinde, byl rozhodnut někde jinde a oni byli do něj jen vtaženi“*⁵⁶

Přesto, ať byly úmysly konfidentů jakékoliv, nikdy už nelze popřít oběti jaké podstoupili obyvatelé kraje. I přes všechny rizika a nebezpečí nechtěli dát svou zemi. Národ, který postihla Mnichovská zrada, vypálení Lidic, Ležáků, popravy mnoha vlastenců jednoduše musely přinést odpověď obyvatel země, a proto je nutné si stále hlasy těchto lidí nejen připomínat, ale také je uznat jako klíčové v ukončení běsnění války.

5.4 Vznik muzea a památníku

Ke vzniku muzea a památníku se bohužel nenalézají tolik publikací jako k samotným válečným osudům tohoto místa, avšak velkou oporou mohou být vzpomínky paní Boženy Hůšťové, ze kterých plyne, že krátce po válce zde bylo státem postaveno pro pozůstalé několik nových domků, které však museli z velké části uhradit sami přeživší. Každodenní život se na Ploštinu

---

⁵⁶ *Neznámí hrdinové - Prlovská tragédie* [online]. 2011 [cit. 2017-05-24]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10204458965-neznami-hrdinove/211452801390010-neznami-hrdinove-pohnute-osudy/>

však už nevrátil, neboť přeživší odešli během následujících let do okolních obcí. A tak se z jednoho z těchto domků stává muzeum.

V 70. letech je poté Ploština vyhlášena Národním kulturním památkem. K této příležitosti je v roce 1975 na návrší kopce bývalé osady vybudován památník obětem II. světové války a okupace. Další upomínkou k tragédii tohoto místa je blízká kaplička se jmény zavražděných.⁵⁷

Zajímavostí je také osud bronzové sochy partyzána, která dříve doplňoval památník. Do roku 2008 se nalézala socha na levém křídle památníku, avšak po rekonstrukci památníku v tomto roce byla přesunuta do vestibulu muzea. Důvody jsou historické, kdy je možná spoluodpovědnost partyzánů za válečnou tragédii a také důvody koncepční, kdy socha z důvodu velkého podstavce ční a do celkového rámce památníku se tak údajně nehodí.⁵⁸

5.5 Technické zaměření expozice

Na místě bývalé osady návštěvník může najít několik nových domů, kapli, památník, ale také muzeum tvořené dvěma stálými expozicemi. Toto muzeum, jak už bylo řečeno, bylo vybudováno z místního domku a adaptováno pro muzejní účely Muzeem jihovýchodní Moravy sídlícím ve Zlíně. Hlavním správcem objektu je Vlastimil Hůšt, syn poslední pamětnice paní Boženy Hůšťové. Současný stav objektu je ve velmi dobrém stavu. Přístupnost do muzea je pak umožněna z obcí Drnovice a Vysoké Pole. Muzeum se otevírá návštěvníkům začátkem května a prohlídky trvají do října téhož roku. Otevírací doba je však pouze v sobotu a neděli. Muzeum je bezbariérové.

---

⁵⁷ Osada Ploština. [Http://www.obec-drnovice.cz](http://www.obec-drnovice.cz) [online]. [cit. 2017-02-09].

Dostupné z: <http://www.obec-drnovice.cz/obec/osada-plostina-a-osada-podpoli/osada-plostina/>

⁵⁸ *Památník Ploština na Zlínsku zásadně mění svou tvář* [online]. 2008 [cit. 2017-05-19]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/regiony/1444352-pamatnik-plostina-na-zlinsku-zasadne-meni-svou-tvar>

Expozice muzea jsou pak rozděleny do dvou oblastí. První expozice se věnuje Ploštině jako pasekářské oblasti, druhá protifašistickému odboji nejen v oblasti Valašska, ale také i zbytku okupované země.

5.5.1 Expozice Pasekářská osada Ploština

Tato malá, skromná výstava se nalézá pouze ve dvou místnostech muzea a věnována je životu lidí na horských pasekách. Expozice je tvořena předměty denní potřeby pasekářů, jež sloužily k živobytí, jako například valašské hrábě, kosy, sekyry, slaměné košíky na vejce i chleba, máselník nebo kolovrátek na ovčí vlnu. Všechny výše uvedené předměty byly zapůjčeny z Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně. Najdeme zde však i pár originálních předmětů pocházejících přímo z Ploštiny – dřevěný křížek, kroupku, obrázek Panny Marie a dýmku.

Výstava je samozřejmě doplněna popisky k předmětům a několika černobílými obrázky osady před jejím vypálením. Bohužel se však nenalézají žádné interaktivní prvky, ani didaktické exponáty. Osobně považuji výstavu spíše za nízkonákladovou. Pozitivem však je, že dle správce objektu má být během dvou let zrekonstruována s přihlédnutím na větší potřeby menších návštěvníků.

5.5.2 Expozice Protifašistický odboj

Druhá z expozic zabírá kolem dvou třetin prostoru muzea. V tomto případě jde čistě o expozici panelovou. Bohužel i zde návštěvník opět nenalezne žádné interaktivní či didaktické prvky. Stejně tak zde absentují klasické prvky v podobě artefaktů.

Expozice je tvořena substituty v podobě kopií novinových článků, fotografií, doprovodných textů apod. Všech třicet výstavních panelů je tematicky rozděleno tak, aby co nejlépe popisovaly vývoj války z pohledu života lidí v českých zemích a na Slovensku. Návštěvník zde nalezne informace o vzniku protektorátu, prvotním odboji, operaci Antropoid, jejímž účastníkem byl i valašský rodák J. Valčík a s již zmíněným osudem Ploštiny a okolních vesnic. Doplnkové texty v panelech jsou dobře čitelné, avšak některé kopie historických dokumentů by zasloužily vyměnit za jiné, lépe čitelné. Osvětlení místnosti je taktéž dobré, snad by prospělo i osvětlení vně vitrín.

Obr. č. 3: *Expozice Pasekářská osada Ploština* (zdroj: archiv autora)

Obr. č. 4: *Současná podoba vitrín v expozici protifašistického odboje* (zdroj: archiv autora)

5.6 Současné využití expozic a tématu

Zde musím bohužel konstatovat, že současné expozice i okolí Ploštiny není bohužel nijak využíváno pro edukační účely. Výjimkou byl projekt uskutečněný v měsících březen–listopad roku 2014 s názvem *Život a historie vypálených obcí aneb „Znáte nás“*. Kdy žáci z šesti základních škol naší země prezentovali v muzeích i na hostujících školách téma o vypálení svých vesnic. Takto se zde setkali například děti z Drnovic, obce, do které katastrem spadá Ploština, děti z Hornolidečska, kde spadá vypálená obec Prlov i děti z Hlinecka, kde spadá vypálená obec Ležáky. Celkové výdaje na tento projekt pak činily 1 460 422 Kč.⁵⁹

Za zmínku také stojí, že prodej lístků a dohled nad expozicemi zajišťuje paní Božena Hůšťová. Takto se může návštěvník setkat s přímou pamětnicí nejen vypálení osady na Ploštině, ale také členkou bývalé partyzánské skupiny Jana Žižky. Sama zde přišla v plamenech o bratra, ji však nacisté ušetřili a jako šestnáctiletou dívku zbili a pažbami zbraní zahnali do lesů.⁶⁰

Mezi učiteli jsem se také snažil zjistit, proč školy toto místo nenavštěvují. Nejčastější odpovědi mi byla časová náročnost a vzdálenost Ploštiny od okolních vesnic. Někteří učitelé si také nebyli jistí, jak celkové téma pojmout. Jedna z vyučujících dějepisu na valašskoklobuckém gymnáziu si pak stěžovala na nekvalitní expozici s dlouhými texty.

Přesto pokládám expozice i celkové téma jaké Ploština nabízí za velmi nosný edukační potenciál. Je pouze nutné si správně stanovit cíle, jak a kde mají být informace předány. Jistou paralelu vidím například u Vlastivědného muzea v Olomouci, kde i zde je věnována expozice životu lidí na Hané, ke které vytvořilo zdejší edukační oddělení program pro žáky 4. až 6. tříd a ve které jsou děti seznámeny s předměty denní potřeby, oblečením, vírou i zvyky našich předků. Stejně tak je tomu i u nedalekého Muzea ve Valašských Kloboukách, které staví zejména své expozice k připomínání si osudů valašského lidu živícího se tkaním a prodeje látek.

---

⁵⁹ *Projekt spolupráce PRV IV.2.1 Život a historie vypálených obcí aneb "Znáte nás?"* [online]. 2014 [cit. 2017-05-25]. Dostupné z: <http://mas.plostina.cz/index.php?page=projekt-spoluprace>

⁶⁰ BOŽENA, Hůšťová. *Já jsem ještě rok cítila spáleninu. Pořád jsem cítila to pečené lidské maso* [audionahrávka ve formátu mp3.]. In: Muzeum Ploština: <http://pametnaroda.cz>, 2009 [cit. 2017-02-26]. Dostupné z: <http://www.pametnaroda.cz/witness/recording/id/1277>

Pro připomenutí nelehkého života pasekářů není tak lepšího místa než na Ploštině, kde samotný pobyt na vyvýšenině, kde se nachází dnešní památník, stále bičují silné horské větry Bílých Karpat a Vizovických hor.

Také druhá z expozic i téma odboje československých občanů⁶¹ si vyžaduje naši pozornost. Nevyužít toto téma, nepřipomínat si oběti našich předků z důvodu časové vytíženosti a vzdálenosti místa jako je Ploština, odsuzuje naše budoucí generace k opakování si této historie.

---

⁶¹ Byť Československo oficiálně neexistovalo, vlastenci se stále označovali za Čechoslováky. Stejně tomu tak napovídá výroční protektorátní zpráva, ve které se uvádí, že Češi pokládají okupaci za dočasnou formu vlády, na jejímž konci bude poražena.

DIDAKTICKÁ ČÁST

„Za svobodu a za demokracii jsme odpovědni každý z nás každý den“

Citát umístěný ve vstupní části do muzea Ploština

6 NÁVRH EDUKAČNÍHO PROGRAMU PRO MUZEUM A PAMÁTNÍK PLOŠTINA

Nyní bych se rád věnoval mému edukačnímu programu, který vychází z muzejní expozice Protifašistického odboje na Ploštině. Edukační program *Hrdinové nebo zbabělci?! (zbytečnost či nezbytnost)* navazuje na historické události spojené s odbojovou činností konanou na Valašsku a zejména pak v oblasti pasekářské osady Ploštiny. Původně jsem zamýšlel celý program uskutečnit v okolí současného pomníku a v interiéru muzea, avšak finance i časová náročnost nedovolovala vyučujícím dějepisu a občanské nauky program takto uskutečnit. Alternací byla pak možnost program realizovat ve školní výuce v daném předmětu.

Naopak nespornou výhodou byla rychlost celkové domluvy na realizaci programu právě v důsledku jeho konání přímo v prostorách škol. V tomto ohledu jsem pak zvolil mně blízkou Základní školu ve Valašských Kloboukách a stejně tak i místní gymnázium.

Gymnázium ve Valašských Kloboukách

Gymnázium ve Valašských Kloboukách působí ve městě již 65 let. Samo se pyšní velmi úspěšnými žáky v mnoha projektech a soutěžích. Specifikem školy je její zaměření na výuku cizích jazyků a připravenost studentů na využití svých jazykových znalostí v blízké budoucnosti. V tomto ohledu škola pracuje jako jeden z nevýznamnějších koordinátorů pro program AISEC a snaží se spolupracovat s množstvím volnočasových a neziskových zařízení v blízkém okolí. Je tvořena osmi ročníky, z nich část studentů (4 ročníky) má oborově ekonomické zaměření. Studují zde téměř dvě stovky žáků a výuku zajišťuje dvacet jedna vyučujících.

Vyučující dějepisu a základů společenských věd je paní magistra Jaroslava Machalová.

Základní škola Valašské Klobouky

Tato základní škola byla zbudována v 70. letech dvacátého století. Jde o školu spádovou, a proto ji navštěvuje téměř sem set dětí ve třiceti třídách. Počet pedagogických pracovníků je čtyřicet dva. Škola se zapojuje do množství regionálních projektů a velmi často sama pořádá veřejné akce. Učitelský sbor tvoří erudovaní lidé, kteří se nebojí spolupráce s okolními institucemi, římskokatolickou církví i širokou veřejností. Škola také velmi často

využívá řadu evropských dotací pro rekonstrukci učeben a školního klubu. Ve škole působí žákovský parlament, který se těší velké popularitě u ostatních spolužáků. Vyučujícím dějepisu a občanské nauky je Jiří Dohnal a Ingrid Olšarová.

6.1 Scénář animačního programu

Dlouhou dobu jsem hledal vhodný název pro svůj animační program. Nakonec jsem se rozhodl nazvat jej *Hrdinové a zbabělci?! (zbytečnost či nezbytnost)*. Nebylo snadné téma didakticky uchopit, mimo jiné i proto, že již zmínění historici nejsou jednotní v hodnocení významu odboje. Přesto jsem se vydal cestou, která mně osobně přišla nejbliže. Proto zde ještě jednou přiznávám, že program nese určitou míru subjektivity.

Pomocí tohoto programu jsem se snažil žákům ukázat, proč právě tak malá, téměř nevýznamná osada, měla tento tragický osud a zda cenu, kterou zaplatila, byla dle jejich mínění přijatelná či nikoliv. Stejně tak je pro mne důležité, aby žáci vyjádřili osobní postoj, zda by se sami odbojové činnosti účastnili a také, jakými prostředky lze zabránit vzniku válečného konfliktu, kterým byla druhá světová válka. Celková časová dotace programu je šedesát minut, ale musím zde upozornit, že program se může prodloužit i o více jak dvacet minut. V programu jsem se snažil využít co největší palety vyučovacích metod, ať už tedy slovních, písemných nebo názorově demonstračních, s cílem co největšího zapojení žáků do činností.

Stěžejní částí programu jsou připravené scénky žáků na téma *Zbabělci, Hrdinové, Ploština v odboji a Tragický osud Ploštiny*. Výsledkem je porovnání získaných informací ze scének a vyjádření osobního postoje k této činnosti. Stejně tak je nutné v závěru první části programu určit žáky, zda by se odbojové činnosti sami účastnili. Ve druhé části programu, která volně navazuje na první, je připomenutí, že rozhodnutí, která žáci učinili, má mnohem větší váhu, a proto by měli opět zvážit své možné negativní hodnocení odbojové činnosti. V poslední části programu jsou však žáci postaveni před skutečnost, že válečný konflikt na evropském kontinentu nehrozí (bohužel s výjimkou Ukrajiny), avšak je nutné hledat způsoby, jak dále zachovat mír a odkaz našich předků.

Aktivita č. 1

Pro začátek jsem zvolil jednoduchou aktivitu, ve které žáci budou rozděleni do tří skupin, v nichž budou pracovat s mapou Zlínského kraje. Každá skupina tak obdrží svou mapu a obálku s dvaceti obrázky patřícími ke známým místům. V mapě pak budou skupiny přiřazovat tato místa i osobnosti k městům a vesnicím kraje. Nalézt a spojit tato místa na mapě s obrázky není nijak složité, jde o místa i osobnosti dobře známé mladším ročníkům (např. obrázek nedalekého hradu, bývalý letec RAF Josef Balejka, pomník na Ploštině apod.)

Dětem však zůstanou nejspíše dva obrázky, které nebudou moci přiřadit. Jsou jimi fotografie paní Boženy Hůšťové a Jana Machů (zde předpokládám, že děti se s těmito osobnostmi zatím nesetkaly).

Aktivita č. 2

Poté, co děti přiřadí obrázky ke známým místům a jako zbylé jim zůstanou fotografie pamětníků vypálené osady, bude každé skupině dán úryvek z paměti (cítát), který po přečtení jedním žákem ze skupiny osvětlí celkové téma vyučovací jednotky. V citátech Boženy Hůšťové a Jana Machů se objevují první zmínky o utváření odboje kolem Ploštiny, podpora obyvatel partyzánům, ale také osudný den, při němž zahynula většina obyvatel osady. Citáty jsem pak přiložil v přílohách práce.

Aktivita č. 3

Po úvodních dvou aktivitách následuje část využívající asociační metodu. Žáci nyní mohou chodit k tabuli a zapisovat, co vše si představí pod pojmem hrdina a také později pod pojmem zbabělec. Nejdůležitější v tomto okamžiku je zapojení každého jedince a jeho osobní úvaha nad těmito pojmy. Žáci si své poznámky budou také zapisovat do sešitů dějepisu, jak vyžaduje vyučující. Zde položím žákům hlavní otázku a tou je, jak se vztahuje toto téma (hrdinové a zbabělci) k samotné Ploštině?

Aktivita č. 4

Pro čtvrtý úkol jsou žáci rozděleni do čtyř skupin. Každá skupina pak obdrží list s informacemi vztahujícími se k osudu Ploštiny a také odbojové organizaci Jana Žižky⁶². Ty jsem nazval takto,

---

⁶² Tyto dostupné texty čtenář nalezne v přílohách „Zadání ke 4. aktivitě“

Proč Valašsko, proč Ploština, Tragický osud Ploštiny, Hrdinové a Zbabělci Zde mají děti za úkol vytvořit krátkou hranou scénku, ve které ostatní spolužáci seznámí se základními informacemi získanými z dané přílohy (listu s informacemi). Zvolená forma předání těchto informací je pak čistě na žácích (soudní přelíčení, dokumentární film...). Je zde také nutné, aby edukátor během přípravy žákům pomohl s utříděním informací, popř. pomohl jim zvolit vhodnou formu dramatizace.

Během následující prezentace jednotlivých skupinek si mohou žáci dělat poznámky do svých sešitů, ale také na kusy volných papírů. Po prezentaci těchto čtyř skupinek budou žákům přehrány zvukové záznamy výpovědí pamětníků ploštinské tragédie.

Aktivita č. 5

Po hraných scénkách si společně s žáky připomeneme základní informace získané během jejich vlastních prezentací. Informace společně zapisujeme na tabuli v časovém sledu. Tyto informace si žáci zapisují i do svých sešitů dějepisu či občanské nauky.

Tento zápis se osvědčilo zapsat nejlépe takto: do středu tabule napsat Ploština v odboji! a z něj vyvést několik šipek. První směřuje k otázce, *proč* okolí Ploštiny a Valašska se stalo centrem partyzánů, další otázkou a šipkou je, *kdy* začala formace domácího odboje, třetí šipka nese otázku, jakými *prostředky* (s pomocí obyvatel) a zejména, *co* bylo terčem odboje. Čtvrtá šipka je zakončena otázkou, jaké *důsledky* odboj nesl. A konečně poslední, pátá šipka nese otázku *význam odboje* – ano, či ne?

Aktivita č. 6

Další aktivita je zaměřena na druhou část programu, ve které se věnujeme odkazu osob, jež položily své životy v rámci odboje, nebo byly jednoduše smeteny s vlnou teroru, aniž by se odboje aktivně účastnily. Hlavním tématem je *zbytečnost* či *nezbytnost* odboje. Mým úkolem zde bylo žáky přivést k prožitku tehdejší události ztráty blízkých. Metoda zážitkového učení mi pak přišla v tomto ohledu tou nejlepší, jakou je jen možné použít v tomto složitém tématu. Žáci mají zde za úkol nakreslit na malý kousek papíru své nejbližší osoby. Zda nakreslí postavu či abstrakci, je pouze jejich osobní volba. Tyto obrázky budou poté vybrány a umístěny do velké obálky – nejlépe černé barvy (neprůhledné). Tato obálka je pak vyměněna bez pozornosti žáků za druhou (pro větší autenticitu můžeme dát do falešné obálky noviny). Falešná obálka je poté

vhozena do plechového kýble a zapálena⁶³. Tímto navozujeme nejen pocit ztracení blízké osoby, ale také symbolicky demonstrujeme, jaké zlo může představovat samotná válka s nemožností si vybrat, zda se jí jedinec bude účastnit – tímto krokem také zhmotňujeme ploštinskou událost. Symbolicky také ukazujeme, jaké oběti museli obyvatelé osady položit na oltář svobody. Po dohoření falešné obálky začneme s diskuzí o pocitech žáků ze ztráty blízkých a zda se jejich názor na oběti obyvatel osady změnil. Také mě zajímá jejich aktuální postoj k odboji a zejména pak nové zhodnocení této činnosti. Zda skutečně při svém prvním rozhodnutí vzali v potaz oběti odevzdané našimi předky.

Je zde nutné žákům opět připomenout, že odboj není pouze v rukou partyzánských jednotek, ale civilní obyvatelstvo zde hraje neméně velkou roli, jež se vyznačovala stejným odhodláním porazit nepřitele. Žákům musíme připomenout, že pokud dehonestujeme význam odboje i jeho podpory, pak oběti našich předků byly zcela zbytečné.

Aktivita č. 7

Po dohoření falešné obálky, nebo jejím roztrhání žákům nabídneme druhou. Po jejím otevření zjistí, že se jedná o originální obálku, v níž jsou umístěny jejich obrázky. Ty si mohou zpětně odebrat. Zde připomínám žákům, že tento osud ztráty blízkých je samotné nemusí potkat a že sami mají možnosti předcházení takovýchto válečných konfliktů a osudů. V závěru programu chci po žácích jejich osobní poselství, jak je možné předejít válce – co sami mohou činit. Tato poselství mají žáci za úkol zapsat na tabuli, popřípadě sdělit spolužákům.

Návrhy žáků pak společně prodiskutováváme a hledáme ty nejběžnější, které může snadno konat každý.

---

⁶³ Velmi doporučuji si pálení obálek vyzkoušet předem. Ne vždy se může jednat o schůdnou cestu a stejně tak může postačit obyčejné přetrhnutí obálky.

Bodový scénář programu s časovou dotací

Aktivita	Časová dotace, prostředky k realizaci a poznámky k práci
<p>Přivítání se s žáky. Lektor: „Dobrý den, jmenuji se Martin Hudek a jsem studentem 2. ročníku oboru muzejní a galerijní pedagogika na Univerzitě Palackého v Olomouci. Rád bych tady s vámi strávil necelé dvě vyučovací hodiny a představil vám program, který se zabývá historií našeho kraje. Přesný název tématu i jeho cíl vám ale teď neprozradím a nechám vás ho uhádnout po našich prvních dvou společných aktivitách.“</p>	<p>Žáci zde nemusí vykonávat žádnou činnost, pouze jsou částečně seznámeni s hodinou.</p> <p>Časová dotace: 1 minuta</p>
<p>1. Aktivita Lektor: „Poprosím vás, abyste se pro začátek rozdělili do tří skupin. Nejlíp tedy tak, ať každá řada lavic má stejný počet členů. Nyní každá skupinka obdrží ode mě mapu. Tu si prosím roztáhněte na svých lavicích. Dále obdržíte obálku a v ní naleznete kolem dvaceti obrázků. Pokuste se obrázky přiřadit k místům na mapě. Pokud si nejste jistí, nevádí obrázek si prosím dejte stranou. Zkusíme najít jeho správné místo společně.“</p>	<p>Během programu kontrolujeme přiřazování obrázků a pomáháme žákům s jejich správným umístěním. Při společné kontrole zařazujeme jako první neznáme objekty, poté až obrázky osob.</p> <p>Pomůcky: Tři mapy Zlínského kraje, tři obálky, šedesát obrázků (památky a osobnosti spojené s krajem), šest obrázků Boženy Hůšťové a Jana Machů (pro každou obálku dva)</p> <p>Časová dotace: 10 minut</p>
<p>2. Aktivita Lektor: „Tak, pokud máme hotovo, zůstaly nám nějaké obrázky, u kterých si ještě nejste jistí s jejich umístěním? Pokud ano, kam byste je nejspíše zařadili?“ „Pokud si nejste jistí u posledních dvou osob, prozradím vám, že se jedná o paní Boženu Hůšťovou a Jana Machů. No, a abychom pochopili, kam tyto osobnosti zařadit a proč je zde máme, pro každou skupinku mám připravený citát (vzpomínku) těchto</p>	<p>Druhá aktivita navazuje přímo na první aktivitu. Je nutné, aby byl každý člen skupinky seznámen s textem citátu.</p> <p>Pomůcky: Citáty pamětníků, obálka pro uložení textů</p> <p>Časová dotace: 3 minuty</p>

<p><i>osob. Ten si prosím přečtěte a poté poprosím jednoho mluvčího z každé skupinky o jeho přečtení. “</i></p> <p><i>... „Děkuji moc za přečtení textu a teď se zeptám, víte, k jakému období se vztahují tyto texty? Také už víte, k jaké události?“</i></p> <p><i>... uhodnutí tématu ... „Výborně! Dnešní téma i projekt je zaměřen na osud osob spojených s vypálením osady na Ploštině, ale také s odbojem zde na Valašsku.</i></p> <p><i>Téma projektu je Hrdinové a zbabělci (nezbytnost a zbytečnost).“</i></p>	
<p>3. Aktivita</p> <p>Lektor: <i>„Pokud se řekne Ploština, mnoha lidem se vybaví strašný osud vypálení jedné malé osady na valašském pohoří během druhé světové války. S těmito osudy Ploštiny se dnes nepojí jen příběh těch, kteří stáli za akcí proti jejím obyvatelům, ale také se objevují otázky, zda partyzáni tomuto masakru nemohli zabránit nebo zda vůbec odbojová organizace měla nějaký smysl vzhledem k obětem, které vznikly jako trest za jejich existenci. Partyzáni jsou dneska vnímáni různými pohledy. Například jako hrdinové. Co vše si představíte, jestliže se řekne slovo hrdina?“</i> Po této asociační metodě pokračuje stejně se slovem zbabělec.</p> <p><i>„Výborně! Myslím, že se můžeme shodnout na tom, že tato slova představují určitý typ hrdinů i zbabělců. Stejně tak je to ovšem i v případě osob, které se podílely i nepodílely na odbojové organizaci. Kdy si myslíte, že lidé vnímali odboj, v našem případě pak partyzány jako hrdiny?“</i> Snažíme se o datování společenského diskurzu a glorifikaci odboje po válečném období – až do let 1990.</p> <p><i>„Správně, poválečný vývoj byl nakloněn pro pozitivní hodnocení odboje. Kdy si myslíte nebo byste předpokládali, že začala společnost vnímat odboj negativně?“</i> Zde se datuje období po roce 1990 s odkrýváním mnoha archivů, začíná první zpochybňování významu odboje a zejména pak jeho členů – největším kritikem je v tomto ohledu J. Pospíšil viz. Hyeny v akci.</p>	<p><i>Podstatné je nesměřovat výklad jako jednostrannou glorifikaci či negaci odboje!</i></p> <p>Pomůcky: Tabule, křída</p> <p>Časová dotace: 5 minut</p>

<p>4. Aktivita</p> <p>Letor: „Výborně, teď vás všechny poprosím o vytvoření čtyř skupinek. Každá pracovní skupinka ode mne obdrží obálku, tu si otevře a přečte si základní informace, které se vztahují k historii odboje i vypálených míst na Valašsku.</p> <p>Vaším úkolem však bude na základě těchto informací sestavit krátkou hranou scénku pro své spolužáky, v níž zprostředkuje základní poznatky zjištěné z těchto listů.</p> <p>Jakou zvolíte formu pro sehrání scének (televizní noviny, dokumentární film, divadelní představení...) je pouze na vás. Prosím jen, abyste se drželi základních informací z listů a sdělili tak spolužákům to, co pokládáte sami za nejdůležitější. Na celou přípravu máte dostatek času, pokud byste cokoliv potřebovali, stačí jen zvednout ruku, ihned se vám budu věnovat.“ Přesto během práce žáků stále procházím skupiny a pomáhám žákům s nalezením správné metody, popř. můžeme pomoci jakkoliv jinak.</p> <p>Jakmile mají žáci práci hotovou, začínáme s přehráváním scének.</p> <p>„Nyní poprosím první skupinku o její prezentaci tématu <i>Proč Valašsko</i>“ (dále následuje skupinka pracující s listem <i>Tragický osud Ploštiny, Hrdinové a Zbabělci</i>)</p> <p>Po sehrání jednotlivých scének můžeme přehrát zvukové záznamy pamětníků či historiků, popř. každý zvukový záznam přehráváme po scénce, se kterou koresponduje.</p>	<p>Skupiny žáků by měly mít k tomuto úkolu dostatek pracovního místa.</p> <p>Také je velmi vhodné skupiny informovat o časové dotaci a upozornit na krátící se čas pro práci.</p> <p>Pomůcky: Obálky se zadáním (každé zadání musí být vytisknuto nejméně 3x), pět listů volného papíru, zvukové nahrávky pamětníků, přehrávač (popř. notebook)</p> <p>Časová dotace: 15 minut přípravy + 10 minut sehrání scénky + 5 minut zvukového záznamu (30 minut)</p>
<p>5. Aktivita</p> <p>Lektor: „Děkuji všem za velmi hezky zpracované scénky! Teď bych si ale s vámi rád shrnul všechny informace, které jsem zaslechli během vašich prezentací. Zajímalo by mě, proč vznikl odboj právě na Valašsku a v okolí Ploštiny?“ geografická poloha, lesní porosty, ...</p> <p>„Dobře, vzpomenete si také na to, kdy se začala formovat první partyzánská jednotka na Valašsku?“ 1944-1945</p>	<p>Na tabuli si nakreslíme během přípravy žáků na scénky myšlenkovou mapu, do které budeme zapisovat všechny informace, které během prezentací zazněly (doprostřed tabule napíšeme Ploština a kolem ní šipkami proč, kdy, kdo, jak, důsledky, celkový přínos – pozitiva a negativa a celkové hodnocení).</p>

<p>„Zkuste si ještě vzpomenout na to, kdo byl součástí odboje.“ občané, bývalí vězni, uprchlíci z táborů... „Skvěle! Vzpomenete si také na to, jakou činnost odbojové organizace vykonávaly? Jednalo se také o jeden významný pojem, který se týkal vlakového spojení.“ Bitva o koleje, tisk letáků, využívání vysílaček... „Druhá skupinka nám zde předváděla důsledky spojené s odbojovou činností, jaké to tedy byly a jaké mohly být další důsledky?“ Teror vůči obyvatelstvu, zatýkání, popravy, věznění, ... „No a nyní se podíváme na hodnocení odboje z vlastního pohledu, jaká pozitiva zde osobně shledáváte?“ Lidé se nevzdali, nenechali se srazit na kolena nacisty, chtěli pomoci ukončit válku... „Skvěle, a jaké negativa tedy mohla odboj přinést?“ Teror na nevinných, vypalování domů, vraždění, konfidenti v jednotkách, ... „Děkuji tedy moc za vaše odpovědi, jen mám poslední otázku, jak tedy hodnotíte celkový odboj a činnost partyzánských jednotek? Měl podle vás význam, nebo byl zbytečný?“</p>	<p>Pomůcky: Tabule, křída, sešity dějepisu žáků, popř. volný list papíru</p> <p>Časová dotace: 5 minut</p>
<p>6. Aktivita</p> <p>Lektor: „Nyní máme před sebou poslední aktivitu. Poprosím vás, zda byste mi na tyto kusy papírů nakreslili obrázky svých dvou blízkých osob. Nemusí jít jen o postavičky, může jít o srdíčka, předměty, jednoduše cokoli, co bude symbolizovat vaše blízké – milované. Až budete hotovi, vložte prosím své obrázky do této obálky.“ Pokud mají žáci hotovo, obálku velmi opatrně zaměním za falešnou – do falešné obálky je vhodné vložit například staré papíry. „Děkuji za spolupráci. Nyní se zkusme podívat na celou situaci odboje trošku z jiného pohledu. Představte si, že jsem dnes člověkem, kterému naprosto nezáleží na vaší osobní volbě, zda byste odboj podpořili či nikoliv, nebo člověkem, který zpochybňuje význam odboje, nebo vašich obětí. A co hůře, představme si, že jsem opět někým, komu nezáleží na historii národa a vidí ji jako něco dávného, minulého, co se ho už netýká. Do této pozice vás stavím záměrně. Pokud zpochybníme odboj i pomoc obyčejných lidí</p>	<p>Před programem je nutné zjistit, zda je možné obálky zapálit. Dále je nutné zajistit odvod kouře. (popř. také stačí obálky pouze roztrhnout)</p> <p>Pomůcky: Dvě obálky (neprůhledné), 30 kusů papíru A5 (falešnou – trhací obálku si označíme a vložíme do ní např. staré popsané papíry)</p> <p>Časová dotace: 5 minuty</p>

<p><i>partyzánům, ztrácí se význam, pro který tito lidé bojovali a jejich smrt pak byla zcela zbytečnou. Obálku roztrhám, popř. zapálím</i></p> <p><i>„Byl bych rád, kdybychom se ještě více zamysleli nad významem odboje v celé jeho šíři. S pomocí a obětmi obyvatel a tím jaký má skutečný odkaz pro dnešek.“</i></p> <p><i>„To, že dnes máme mír, je jen z odkazu našich předků. Není však samozřejmostí žít v míru. Vy sami dnes nemusíte činit taková rozhodnutí a dávat tak vysoké oběti, jako tomu bylo na Ploštině. Pomalu vytáhnout – nebo ukázat neponičenou obálku s obrázky blízkých dětí.</i></p>	
<p>7. Aktivita</p> <p>Lektor: <i>„Ano, nesmíme zapomenout, že ani dnes tu nemáme mír a demokracii jen tak – zdarma. Jsem tu proto, že se kvůli nám někdo musel obětovat. Ať již dobrovolně či nedobrovolně. Doufám, že tato rozhodnutí nebudeme muset činit, pokud uděláme vše, aby se tato situace a tato válka už nikdy neopakovala. Své obrázky si můžete vzít na zpět, ale zkuste napsat na tabuli malé poselství svým spolužákům i těm, kteří tuto možnost neměli, co můžeme dělat proto, aby se takováto historie už neopakovala a my nemuseli dělat stejná rozhodnutí jako naši, předci.“</i></p> <p><i>Zde se nabízí velká škála možných odpovědí žáků. Je však nutné každou s žáky prodiskutovat a hledat vždy takovou, kterou mohou sami ve svém životě aplikovat. Vyučující by neměl zapomínat na zmínění se o rizicích spojených s radikálními stranami a jejich působením v politickém spektru.</i></p>	<p>Není zde zcela nutné, aby žáci psali svá poselství na tabuli, postačí, pokud naleznou několik možností. Důležité je však s nimi jejich návrhy prodiskutovat.</p> <p>Pomůcky: Tabule, křída</p> <p>Časová dotace: 3 min</p>

<p>Zakončení programu</p> <p>Lektor: <i>„Všem vám velmi moc děkuji za vaši spolupráci během programu! Zde na stole jsou položeny malé kousky papírku. Pokud chcete, můžete na nich udělat smajlíka s tím, jak se vám program líbil. Usměvavý že ano, neutrální „ani tak, ani tak“ no a zamračený, že se program nelíbil. Na druhou stranu lístečku mi taky můžete napsat písmenko A (jako ano) nebo N (jako ne) s tím, zda byste chtěli využívat dál takovéto programy.</i></p> <p><i>Ještě jednou děkuji moc za spolupráci a přeji vám hezký den!“</i></p>	<p>Pomůcky: Třicet lístečků (např. 5 x 5 cm), obálka na lístečky</p> <p>Časová dotace: 1 minuta</p>
<p>Pozn. <i>Některé úkoly je možné zkrátit v důsledku časového zatížení a přesah do další vyučovací jednotky.</i></p>	<p>Celková časová dotace: 63 minut</p>

Tabulka č. 9: Bodový scénář k programu Hrdinové a zbabělci (zbytečnost či nezbytnost)

6.2 Pomůcky pro animační program Hrdinové a zbabělci (nezbytnost a zbytečnost)

Samotný program na využití pomůcek není náročný. Původně jsem chtěl ve svém programu užít předměty denní potřeby obyvatel Ploštiny, ale ty mi nebyly bohužel půjčeny muzeem. Proto jsem program upravil tak, aby bylo možné jeho využití i samotnými vyučujícími během jejich hodin.

V následujícím seznamu jsou předměty, které jsem v programu využil:

- Tři mapy valašského kraje (nejlépe v rozměru 100 cm x 90 cm; např. mapa pro krizová řízení),
- 60 obrázků s významnými objekty i osobnostmi spojenými s Valašskem,
- tři obálky (pro uložení obrázků – v každé obálce 20 obrázků),
- fotografie Boženy Houšťové a Jana Machů,
- tři citáty Jana Machů či Boženy Hůšťové (poslouží zde nejlépe vzpomínky uvedené v nahrávce Paměti národa),
- zvukový přehrávač (notebook nebo iPod),
- nahrávky s výpověďmi Boženy Hůšťové a historika Jaroslava Pospíšila
- psací tabule (křídová, aj.),
- textová opora ke 4. úkolu (*Význam Ploštiny v odboji, Osudný den, Hrdinové, Zbabělci*),
- 2 černé obálky (nejlépe tmavé kvůli průhlednosti),
- 30 kusů jemného papíru na kreslení,
- sirky,
- podpalovač (líh, aj.),
- plechový kbelík,
- nehořlavá podložka.

6.2.1 Tvorba pomůcky (textové opory) ke 4. úkolu

V této podkapitole bych se chtěl krátce zmínit o tom, z jakých informačních zdrojů jsem čerpal pro tvorbu textové opory určené k hraným scénkám a jaký hlavní cíl jsem zde sledoval. Hotové texty se pak nalézají v přílohách diplomové práce na stranách 86-89.

Proč Valašsko? Proč Ploština?

Téměř všechny informace pro sestavení tohoto textu jsem čerpal z dostupných podkladů muzea na Ploštině a okrajově ze své bakalářské práce. Podstatné bylo žáky seznámit s významem Valašska pro utváření odbojových organizací, ale také s náplní jejich činností (ať už šlo o tisknutí letáků či významnou bitvu o koleje). Text, který jsem pro žáky připravil, nebyl nijak subjektivně zbarven a všechny informace jsem se snažil sdělit co nejvíce objektivně. Šlo zde spíše o teoretické poznatky utříděné během historie a na základě zповědí pamětníků a zápisů velitelů oddílu Jana Žižky.

Tragický osud Ploštiny

Cílem tohoto textu bylo co nejvíce seznámit skupinku žáků s okolnostmi spojenými s vypálením osady na Ploštině. Dále jsem chtěl naznačit problémy partyzánského oddílu, ve kterém byli zapojeni konfidenti zlínského gestapa (Hájek, Machů a Baťa). Text také v závěru popisuje ve zkratce celou situaci na Ploštině, při které bylo zaživa upáleno na 27 osob. Všechny dostupné informace jsem pak získal z muzea na Ploštině a ze zvukového záznamu paní Boženy Hůšťové, který je možno stáhnout po registraci na stránkách Paměti národa.

Hrdinové

Zde se jednalo záměrně o subjektivně zbarvený text, který glorifikuje partyzánské hnutí i celý odboj. Tento text bych přirovnal k poválečným oslavám rezistence obyvatelstva i samotného odboje. Žáci se zde seznámí s celkovými úspěchy partyzánských jednotek jak v oblasti aktivních činností (bitva o koleje, případy německých posádek), tak i v oblasti pasivní (operace Tetřev a německé snahy o likvidaci jednotek).

Všechny dostupné informace pro tento text jsem čerpal z muzea na Ploštině, již zmíněného zvukového záznamu Boženy Hůšťové, z disertační práce Vladimíra Černého věnované protipartyzánské činnosti v letech 1944-1945 a také z dokumentárního pořadu České televize Neznámí hrdinové – Prlovská tragédie.

Zbabělci

Poslední text je taktéž subjektivně zbarven a je věnován stinné stránce partyzánských operací i celé jednotky Jana Žižky z Trocnova. Nejedná se však o žádné nepravdivé informace. Žáci se zde seznamují s názory pamětníků, kteří vnímali odboj jako činnost zbytečnou a pouze ohrožující životy jejich i blízkých. V textu je také připomínka prlovské tragédie, kterou způsobil mladičkový partyzán, jenž nevykonal základní slib, nenechat se zajmout nacisty. Text také otvírá základní otázku, zda měli partyzáni během vypalování osad i obcí (Ploština, Vařákovy paseky, Prlov) zasáhnout proti agresorům.

Všechny dostupné informace jsem pak čerpal z diplomové práce Jana Nahodila *Partyzánské hnutí bez glorifikace*, z knihy Jaroslava Pospíšila *Hyeny v akci* a ze zvukové nahrávky paní Boženy Kršákové, rozené Vařákové.

6.3 Anotační list k programu

Název programu:	<i>Hrdinové a zbabělci, nezbytnost a zbytečnost</i>
Anotace programu:	<p>V tomto animačním programu žáci nahlédnou do problematiky odbojových skupin operujících na území Valašska během druhé světové války z perspektivy pozitivního i negativního hodnocení. Žáci se seznámí s jednotlivými příběhy aktérů tohoto odboje, ale také se zpověďmi obětí nacistických represí. Také jim bude přiblížen osud jednotlivých míst spojených s terorem vůči civilnímu obyvatelstvu. V závěrečném úkolu se žáci pokusí zamyslet nad významem odbojové činnosti, jež se účastnilo obyvatelstvo a jeho přínosem pro další generace.</p>
Cílová skupina:	žáci 2. stupně ZŠ, žáci gymnázia 1.-4. ročníku, žáci středních škol
Cíle programu:	<p>Po absolvování programu žáci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vyjmenují místa, která byla zasažena nacistickými represemi, a objasní důvod těchto represí i s následky pro civilní obyvatelstvo; - analyzují odbojovou činnost a vyvodí, jaké důsledky přinesla pro dřívější konec války i pro celý kraj; - vyjádří osobní postoj k odboji i jeho výsledkům a pokusí se zaujmout osobní postoj k odbojové činnosti; - uvedou možné příklady předcházení násilných konfliktů mezi národy i z pohledu občanské participace;

Tabulka č. 10: Anotace k programu *Hrdinové a zbabělci (zbytečnost či nezbytnost)*

Vzdělávací oblast	Vzdělávací obor a okruhy témat	Učivo	Obsah učiva
Člověk a společnost	<i>Dějepis</i> <ul style="list-style-type: none"> • Moderní doba 	<ul style="list-style-type: none"> • Vznik totalitních systémů • Fašismus a nacismus • Druhá světová válka, situace v našich zemích, domácí odboj a důsledky války 	<ul style="list-style-type: none"> • Praxe fungování totalitních systémů • Důsledek pro celý svět i pro Československo • Příčiny války, protektorát, odboj, operace Antropoid⁶⁴, holocaust, teror nacistů proti obyvatelstvu
Člověk a společnost	<i>Výchova k občanství</i> <ul style="list-style-type: none"> • Člověk ve společnosti • Mezinárodní vztahy 	<ul style="list-style-type: none"> • Naše vlast • Kulturní život • Vztahy mezi lidmi • Zásady lidského soužití • Evropská integrace 	<ul style="list-style-type: none"> • Pojem vlast a vlastenectví, významné osobnosti a jejich činy, občanská odpovědnost • Kulturní hodnoty, tradice • Konflikty a jejich řešení • Morálka, svoboda rozhodnutí a jednání • Podstata dnešní evropské integrace a spolupráce mezi národy

Tabulka č. 11: *Témata – učivo RVP pro základní vzdělávání obsažená v edukačním programu Hrdinové a zbabělci (zbytečnost či nezbytnost)*

⁶⁴Operaci Antropoid je zde nutné zmínit, neboť jeden z členů výsadkové skupiny Silver A Josef Valčík, byl obyvatelem nedaleké obce Smolina. Sám poté zahynul s ostatními členy skupiny v kostele sv. Cyrila a Metoděje v Praze. Taktéž jeho celá rodina byla později nacisty popravena v koncentračním táboře Mauthausen.

Vzdělávací oblast	Vzdělávací obor a okruhy témat	Učivo	Obsah učiva
Člověk a společnost	<p><i>Občanský a společenskovední základ</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Člověk ve společnosti • Občan ve státě • Občan a právo 	<ul style="list-style-type: none"> • Sociální struktura společnosti • Lidská práva • Demokracie • Právo a spravedlnost 	<ul style="list-style-type: none"> • Role a chování ve společnosti v těžkých životních situacích • Porušování lidských práv a jejich ochrana • Povinnosti občana, ochrana demokracie • Morálka
Člověk a společnost	<p><i>Dějepis</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Moderní doba I – Situace v letech 1914-1945 	<ul style="list-style-type: none"> • Mnichovská krize • Druhá světová válka (holokaust, globální i ekonomický charakter války, technika a její prostředky boje) 	<ul style="list-style-type: none"> • Mnichov v očích spoluobčanů a stigma „první“ prohry • Počátek války a její projevy na Valašsku, první odbojové skupiny a jejich činnost • Vznik partyzánských uskupení, jejich činnosti a přínos pro civilní obyvatelstvo

Tabulka č. 12: *Témata – učivo RVP pro gymnázia obsažená v edukačním programu Hrdinové a zbabělci (zbytečnost či nezbytnost)*

7 REALIZACE A VYHODNOCENÍ PROGRAMU

Zde bych rád uvedl v krátkém nástinu, jak celkový program probíhal, s jakými pozitivy i negativy jsem se při jeho realizaci setkal.

7.1 Realizace programu se žáky třetí ročníku Gymnázia ve Valašských Kloboukách

Výuka programu začala první vyučovací hodinu a celkově se účastnilo programu na 33 žáků (bez dozoru vyučujícího dějepisu). Po krátkém úvodu a mém osobním představení jsme ihned přistoupili k prvnímu úkolu přiřazování obrázků k městům a významným místům kraje. Žáci byli rozděleni do tří skupinek, kdy každá skupinka pracovala samostatně a velmi poctivě. Původně jsem předpokládal, že doba potřebná pro přiřazování obrázků bude delší, ale úkol nakonec žáci splnili během deseti minut. Zde se také vyplnil můj předpoklad, že žáci neznali osobnosti spojené s ploštinskou tragédií a to B. Hůšťovou a J. Machů. Poté jsme volně přešli k úkolu č. 2. Po přečtení citátů však žáci velmi rychle pochopili téma projektu a jeho historické zařazení. První problém však nastal v případě asociační metody (brainstormingu – 3. úkol), kdy žáci velmi těžkopádně hledali synonyma k pojmům hrdina a zbabělec (dle všeho tuto metodu učitelé ve výuce nikdy nevyužívají). Žáci během aplikace těchto pojmů do příkladu odboje velmi dobře poslouchali.

Čtvrtý úkol spojený s hraním scének se stal pro žáky velkou výzvou. S tímto způsobem předáváním informací kolektivu se nikdy neseťkali a velmi často se doptávali, jak celou scénku lze pojmut. Přes jisté váhání se však úkolu zhostili dobře a připravili scénky formou televizních správ, divadelního představení a televizního dokumentu. Z vlastní zkušenosti mohu říci, že se jednalo o nejlépe pojaté scénky, s jakými jsem se kdy setkal. Žáci se nejen drželi textových opor, ale až s hereckým výkonem a propracovanou dramatičností znázorňovali historické události v nich. Celková příprava a sehrání scének bylo však časově náročné a vyžadovalo celkem čtyřicet minut. Další úkol, ve kterém jsem shrnul s žáky všechny informace, které během hraní zazněly, trval sedm minut. Informace si žáci zapisovali do svých osobních počítačů a sešitů.

Poslední úkol spojený s afektivní (dle mého mínění tou nejsilnější) stránkou projektu jsme s žáky nemohli uskutečnit ve venkovních prostorách školy kvůli časové tísní, a proto jsme

zůstali společně ve třídě. Žáci velmi ochotně kreslili své blízké na volný papír a podle všeho nejspíš předpokládali poškození obálky z mojí strany (roztrháním). Silné překvapení ovšem nastalo v momentě navrácení původních obrázků žákům. Šlo o velmi citlivou situaci a moment úlevy. Silný prožitek byl podle původního plánu využit k apelu na boj proti opakování se této historie například silněji spojenou Evropou a dalšími národy vůbec. Poslední aktivita nám společně zabrala asi sedm minut.

Na konci projektu jsem žákům rozdál malé kousky papíru pro anketu, ve které měli zaznamenat pomocí emotikonu (veselého, neutrálního a smutného), jak se jim program líbil a pomocí ano či ne sdělit, zda by takovýto druh programu rádi zopakovali.

Výsledek byl takový, že 33 žákům (všem) se program líbil a také by si přáli více takového uchopení tématu a práce s ním.

Negativem programu (pro vyučujícího další hodiny) je jistě jeho časová náročnost – program trval celkem 60 minut. Bohužel, během programu jsem byl svědkem situace, kdy právě další vyučující (anglického jazyka) se velmi razantně a necitlivě postavila vůči programu v důsledku jeho přesahu do její vyučovací hodiny. Příjemné na tom však bylo to, že do lístečků ankety mi žáci vpisovali omluvu za chování této učitelky.

Realizaci programu hodnotím *velmi pozitivně*, byť mě překvapilo, že žáci ve třetím ročníku nejenže neznají asociační metodu, ale že se zatím nesetkali s jinou formou i metodou výuky, nežli je frontální a slovní. Během programu jsem také nemusel nijak zvyšovat hlas nebo na sebe upozorňovat, žáci spolupracovali velmi dobře.

7.2 Realizace programu se žáky devátého ročníku Základní školy ve Valašských Kloboukách

Program na základní škole začal třetí vyučovací hodinu. Celkově se jej účastnilo na dvacet žáků třídy 9.C společně s dozorem učitele dějepisu. Tato třída byla v porovnání s předchozími žáky velmi hlučná, byť spolupracovala relativně dobře. První úkoly zvládaly děti velmi dobře, avšak u asociační metody nastaly problémy. Zde se žáci nemohli dobrat žádného synonyma ke slovům hrdina a zbabělec (tuto metodu taktéž vyučující dějepisu nevyužívá). Dalším problémem byla příprava scének. Tuto činnost dělali žáci taktéž poprvé, avšak i přes mou pomoc si v tomto úkolu nebyli jisti. Sehrání scének se bohužel příliš nevydařilo. Žáci se styděli, a ne moc dobře si rozdělili své role. To se pak projevilo i při sumarizaci informací získaných během sehrání scén. Také všechny odpovědi podávali spíše žáci, kteří měli informace k dané doplňkové otázce (Proč si partyzáni vybrali právě Ploštinu? Kdy se zde začali objevovat první partyzáni? atd.). Nutno však poznamenat, že během mého výkladu či doplňování informací po scénkách byli žáci klidní a snažili se najít správné odpovědi i vlastními úvahami.

V poslední části programu žáci nakreslili obrázky svých blízkých a odevzdali je do obálek. Pomalu se však připravovali k odchodu, když v tom okamžiku jsem jim vysvětlil, že program ještě dále pokračuje, a tedy sehrál svou roli. Pozitivní nálada velmi rychle utichla a všichni žáci bedlivě sledovali další dění. Po vysvětlení důvodu mého jednání a objevení obálky s nepoškozenými obrázky se žáci domáhali navrácení obrázků. Efekt, který vyvolala tato prožitkově koncipovaná část programu, tak byl opět značný. V dalším úkolu jsme se se žáky shodli, že pro budoucnost je nutné mít stále na paměti osudy občanů Ploštiny a okolních vesnic a dále pro zachování míru je nutné udržet dobré vztahy mezi národy a bližší spolupráci.

I zde žáci dostali možnost vyjádřit svůj pohled na program. Z počtu dvaceti žáků bylo sedmnáct s programem spokojeno, dva vnímali program neutrálně a jeden žák negativně. Naopak všichni žáci dali své ano pro opakování takového druhu programu.

Hlavní kámen úrazu realizace programu byl ve scénkách. Žáci na tento druh zpracování informací nejspíš nebyli připraveni a neznali jej. Ukazuje se, že vyučují se stále vyhýbají expresivním metodám vyjádření ve svých hodinách.

7.3 Realizace programu se žáky prvního ročníku Gymnázia ve Valašských Kloboukách

Program začal šestou, poslední vyučovací hodinu dějepisu a přítomno bylo ve třídě 21 žáků. Byť celková délka programu přesáhla 60 minut, žáci bez jakýchkoliv problémů zůstali ve třídě a dále aktivně spolupracovali. První úkol splnili rychle a při čtení citátů velmi pozorně poslouchali spolužáky. Téma hodiny však ihned nerozpoznali, a proto bylo nutné je navést otevřenými otázkami ke správné odpovědi. Při přípravě scének pracovaly všechny skupiny klidně a každý se na tvorbě programu podílel. Samotné scénky byly žáky sehrány naprosto bezchybně. Žáci se drželi podstatných informací a ostatním tak sdělili nejdůležitější body událostí. Nejčastěji byla ve scénkách použita forma „večerních zpráv“. Jednou se objevila scénka ze „soudního přelíčení“.

Během přehrávání zvukového záznamu pamětníků se žáci doptávali na mé osobní hodnocení odboje a jeho významu. Sami žáci však jeho uplatnění vnímali negativně a považovali odboj za neúčelný a oběti Ploštiny jako zcela zbytečné. Zlom nastal při poslední aktivitě, kdy měli nakreslit obrázky svých blízkých a ty byly poté „jakoby“ roztrhány. Nutno přiznat, že někteří žáci byli tímto aktem velmi zdrceni, ale podle slov některých si více uvědomili, jakému násilí museli naši spoluobčané čelit a jaké oběti museli přinést. Také sami navrhli možné předcházení takovéto pohromy. Jedinou cestu spatřovali v silnější mezinárodní komunikaci a v dialogu nad problémy.

I v tomto programu jsem na závěr provedl hodnocení pomocí ankety. Výsledek byl takovýto: Z dvaceti jedna žáků se program líbil sedmnácti (byli s programem spokojeni). Jeden žák byl s programem nespokojený a čtyři žáci zhodnotili program neutrálně. Naopak všech dvacet jedna žáků se vyslovilo pro opakování této formy výuky.

Pozitivním zjištěním byla pro mne ochota žáků zůstat nejen až do konce programu, ale také spolupracovat na všech úkolech i přes jejich časovou náročnost.

7.4 Realizace programu se žáky osmé třídy Základní školy ve Valašských Kloboukách

Poslední realizaci programu jsem uskutečnil s 22 žáky osmé třídy taktéž poslední šestou vyučovací hodinu. Nyní však v předmětu občanské nauky. Od počátku bylo jasné, že hodina bude živější a stejně tak bude velmi nutné dětem pomoci s úkoly.

První úkol řešili všichni žáci u jedné mapy, což mi umožnilo mít třídu nejen pod větším dohledem, ale také zapojit i ty žáky, kteří nebyli schopni určit žádné body na mapě. Celkově jsme první úkol zvládli asi během deseti minut. Z citátů poté žáci usoudili, že téma se bude nejspíše vztahovat k první světové válce, proto jsem je musel několikrát opravit ve správné dataci. Další úkol žáci zvládli dobře a nutno dodat, že během mých monologů poslouchali i věcně vstupovali s otázkami k tématu.

V hlavní části projektu bylo však nutné žákům pomáhat co nejvíce. Skupinkám chyběla představivost pro tvorbu správných scének i uchopení tématu. Zde jsem se snažil být žákům co nejvíce nápomocný, což se také ukázalo jako správný krok. I přes časté nedostatky ve slovních projevech dětí zazněly ty nejdůležitější informace – což se také ukázalo jako klíčové v celkovém shrnutí.

V posledním úkolu děti pracovaly spíše ukvapeně a nedávaly tolik pozor, neboť program opět přesáhnul rámec vyučovací jednotky a řadě z nich přijížděl ke škole autobus. Výsledek programu to však nijak nepozměnilo stejně jako jejich předchozí spolužáci zůstali velmi překvapeni posledním úkolem. Odboj žáci hodnotili pozitivně se slovy: „*Lidé se přeci nemohli jen tak vzdát, i když věděli, že je to může stát majetek a život!*“. Celá třída se pak vyslovila v nutnosti vystoupit proti jakékoliv agresi, ale také potřebě spolupráce národů.

V této třídě jsem taktéž nechal vyplnit malou anketu, s jejíž výsledkem jsem spokojený. Z 22 žáků se 21 vyjádřilo tak, že se jim program líbil a pouze jeden žák jej ohodnotil negativně. Naopak všech 22 žáků souhlasilo s touto formou výuky a její budoucí aplikaci ve vyučování.

ZÁVĚR

Co říci závěrem? Diplomová práce pro mě představovala velkou výzvu. Nejen že jsem se věnoval prolnutí muzejních expozic s rámcovým vzdělávacím programem, což se později prokázalo jako naprosto samozřejmou a nutnou záležitostí, jestliže má být instituce muzea plně využívána školami k edukačním účelům, ale také neméně větší výzvou, byla aplikace i ověření teoretických poznatků v praktické části práce. U té bych se rád zastavil.

Právě tato didaktická část mě osobně přinesla dvojí uspokojení. Nejen, že jsem si ověřil již zmíněné teoretické poznatky pro tvorbu programu a jeho usazení do rámcových vzdělávacích programů, ale také jsem mohl otevřít téma, ke kterému se mladší generace dnes nevracejí. A možná nejen mladší generace. Ano, nějaké povědomí žáci o tématu odbojové činnosti na Valašsku a jejích následcích měli. Z mého pohledu a myslím, že i z pohledu učitelů ne však dostatečné.

Program nejen že přinesl žákům nové poznatky, ale co více, což i já považuji za prioritní, věcnou diskuzi nad tématem. Tímto se opět vracíme k teoretické části práce, v níž popisují klíčové kompetence rámcových vzdělávacích programů. Jsou to ty kompetence, které budují a rozvíjí občanskou a demokratickou osobnost jedince. Nejen kompetence k učení, ale také kompetence komunikativní, sociální a personální. Právě tyto kompetence rozvíjí program *Hrdinové a zbabělci*. Program, který vychází z osudů Ploštiny i jejího muzea a současné muzejní expozice. Proto jakákoliv pochybnost nad přínosem expozic i muzejních programů se jeví jako naprosto liché.

Vše však záleží na muzejním pedagogovi, jak je schopen s daným tématem i expozicí pracovat a využít ji. Nezbývá nic jiného, než popřát všem těmto pracovníkům co nejvíce sil a energie, neboť využití muzejní expozice a muzea vůbec pro edukační účely není dle mého pouze zajímavým místem, ale také tím nejlepším, co máme dnes k dispozici.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BALADA, Jan. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia: RVP G*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007, 100 s. ISBN 978-80-87000-11-3.

BENČÍK, Antonín. *Partyzánské hnutí v Československu za druhé světové války*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1961. 495 s.

BENEŠ, Zdeněk a Dagmar HUDECOVÁ. *Manuál pro tvorbu Školního vzdělávacího programu – vzdělávací obor dějepis*. Úvaly: Albra, 2005, 33 s. ISBN 80-7361-012-4.

ČAPEK, Vratislav, Blažena GRACOVÁ, Tomáš JÍLEK a Helena VÝCHODSKÁ. *Úvod do studia didaktiky dějepisu*. V Plzni: Západočeská univerzita, 2005, 92 s. ISBN 8070433957.

DOPITA, Miroslav a Antonín STANĚK (eds.). *Výchova k demokratickému občanství a vzájemné toleranci v multikulturní společnosti: sborník příspěvků z 11. ročníku Letní školy "Výchova k demokratickému občanství a vzájemné toleranci v multikulturní společnosti"*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. 267 s. ISBN 8024409526.

DOSTÁLOVÁ, Radmila. *Civitas: text pro učitele občanské výchovy, občanské nauky a základů společenských věd*. Editor Marie HOMEROVÁ, editor Ludmila DOSTÁLOVÁ, přeložil Marie HOMEROVÁ, přeložila Ludmila DOSTÁLOVÁ. Praha: ISV nakladatelství, 2001, 131 s. ISBN 80-85866-75-7.

GORTLER, Miroslav. *Ve jménu života*. 1. vyd. Praha: Středočeské nakladatelství a knihkupectví v Praze, 1980. 325 s.

HORÁČEK, Martin, Hana MYSLIVEČKOVÁ a Petra ŠOBÁŇOVÁ, ed. *Muzejní pedagogika dnes: sborník příspěvků z mezinárodní konference pořádané katedrou výtvarné výchovy PdF UP v Olomouci 6.5.2008*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. 309 s. ISBN 9788024419930.

HOŘEJŠOVÁ, Danuše. *Didaktika občanské nauky a základů společenských věd*. Praha: Naše vojsko, 1996, 69 s. ISBN 8020604316.

HUDECOVÁ, Dagmar a Denisa LABISCHOVÁ. *Nebojme se výuky moderních dějin: nejnovější a soudobé dějiny v současném dějepisném vyučování*. Úvaly: Albra, 2009, 79 s. ISBN 978-80-7361-070-8.

HUDEK, Martin. *Protinacistický odboj na Valašsku a jeho dopad na civilní obyvatelstvo*. Ostrava, 2014. bakalářská práce (Bc.). OSTRAVSKÁ UNIVERZITA V OSTRAVĚ. Pedagogická fakulta, 75 s.

IVANOV, Miroslav. *A hořel snad i kámen*. Praha: Svoboda, 1975, 192 s.

JEŘÁBEK, Jaroslav, Jan TUPÝ a Jan BALADA. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání: s přílohou upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením*. V Praze: Výzkumný ústav pedagogický, 2005, 92 s.

JIROUTOVÁ, Jana. *Muzejní a galerijní pedagogika pohledem zahraničních odborníků*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. 53 s. ISBN 978-80-244-4195-5.

JULÍNEK, Stanislav, Mária BEZCHLEBOVÁ, Čestmír BRANDEJS, Vratislav ČAPEK, František ČAPKA, Petr ČORNEJ a Blažena GRACOVÁ. *Základy oborové didaktiky dějepisu*. Brno: Masarykova univerzita, 2004, 275 s. ISBN 8021034955.

JULÍNEK, Stanislav. *Úvod do teorie a praxe výuky dějepisu*. Brno: Vydavatelství Masarykovy univerzity, 1995, 155 s. ISBN 8021012250.

JŮVA, Vladimír. *Dětské muzeum: edukační fenomén pro 21. století*. Brno: Paido, 2004, 270 s. ISBN 8073150905

KANTOROVÁ, Jana a Helena GRECMANOVÁ. *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II*. Olomouc: Hanex, 2010, 182 s. ISBN 978-80-7409-030-1.

NEUSTUPNÝ, Jiří. *Otázky dnešního musejnictví: příspěvky k obecné a speciální museologii*. Praha: Orbis, 1950, 207 s.

PIŤHA, Petr. *Úvod do výchovy k občanství: Knížka pro učitele a veřejnost*. 1. Praha: Orbis, 1992, 212 s.

POLÁKOVÁ, Zdena. *Inspiration muzejní pedagogiky*. Brno: Dětské muzeum – Centrum muzejní pedagogiky, 2010, 189 s. ISBN 978-80-7028-361-5.

POSPÍŠIL, Jaroslav. *Hyeny*. Vizovice: Lípa, 1996, 441 s. ISBN 8090217966.

PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru*. 4., aktualizované vydání. Praha: Portál, 2015. 270 s. ISBN 978-80-262-0872-3.

SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. Praha: Grada, 2007, 322 s. ISBN 978-80-247-1821-7.

STANĚK, Antonín. *Výchova k občanství a evropanství*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2007, 166 s. ISBN 8071822248.

STANĚK, Antonín. *Výchova k občanství v současné škole: profesní identita učitele výchovy k občanství*. 1. vyd. Praha: Epoque Erudica. 2009. 131 s. ISBN 978-80-7425-082-8.

ŠOBÁŇOVÁ, Petra. *Edukační potenciál muzea*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012, 394 s. ISBN 978-80-244-3034-8.

ŠOBÁŇOVÁ, Petra. *Muzejní expozice jako edukační médium*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014, 361 s. ISBN 978-80-244-4302-7.

TOMEŠKOVÁ, Kateřina. *Otevřená klenotnice poznávání: didaktické analýzy edukačních programů Muzea Komenského v Přerově*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, 270 s. ISBN 978-80-244-4622-6.

UHLÍŘ, Jan Boris. *Ve stínu říšské orlice: protektorát Čechy a Morava, odboj a kolaborace*. Praha: Aleš Skřivan ml., 2002. 286 s. ISBN 80-86493-05-9.

ULVR, Václav a Michaela PASEKOVÁ. *Pomáháme při tvorbě Školního vzdělávacího programu: vzdělávací obor Dějepis*. Úvaly: ALBRA, redakce SPL – Práce, 2006, 63 s. ISBN 807361023X.

VODIČKA, Jan. *Památná místa bojů proti fašismu*. 2. vyd. Praha: Naše vojsko, 1961. 493 s.

WAIDACHER, Friedrich. *Průručka všeobecné muzeologie*. Bratislava: Slovenské národné múzeum, 1999, 477 s. ISBN 8080600155

ŽÁLSKÝ, Pavel. *Scénář k programu – Crescendo 1918-1938: o soužití Čechů a Němců a významných událostech v krkonošském pohraničí od vyhlášení ČSR do Mnichova*. Šumperk, 5 s. 2017.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Antonín Kratochvíl – Dogma [online]. 2015 [cit. 2017-02-15].
Dostupné z: <http://www.mfmom.cz/expozice-a-vystavy/antonin-kratochvil-dogma-i40.html>

Bílá kniha – národní program rozvoje vzdělávání v české republice. Formuje vládní strategii v oblasti vzdělávání. Strategie odráží celospolečenské zájmy a dává konkrétní podněty k práci škol. In: *Http://www.msmt.cz* [online]. 2002 [cit. 2017-02-16].
Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/bila-kniha-narodni-program-rozvoje-vzdelavani-v-ceske-republice-formuje-vladni-strategii-v-oblasti-vzdelavani-strategie-odrazi-celospolecenske-zajmy-a-dava-konkretni-podnety-k-praci-skol>

BOŽENA, Hůšťová. *Já jsem ještě rok cítila spáleninu. Pořád jsem cítila to pečené lidské maso* [audionahrávka ve formátu mp3.]. In: Muzeum Ploština: <http://pametnaroda.cz>, 2009 [cit. 2017-02-26]. Dostupné z: <http://www.pametnaroda.cz/witness/recording/id/1277>

DOUBKOVÁ, Monika. Den po dni [online]. 2009 [cit. 2017-06-03].
Dostupné z: <http://www.kareivasatko.cz/historie-ceskoslovenskych-legii/denpodni>

FORMÁNEK, David. *Konzumní strategie masírují společnost tak, aby samostatně uvažovala co nejméně* [online]. 2005 [cit. 2017-02-13]. ISSN 1213-1792.
Dostupné z: <http://blisty.cz/art/24865.html>

František Josef I. v Olomouci [online]. [cit. 2017-02-07].
Dostupné z: <http://www.vmo.cz/rubriky/aktuality/frantisek-josef-i-v-olomouci/>

HOOPER-GREENHILL, Eilean. *Museum, Media, Message* [online]. 2. New York: Routledge, 2001 [cit. 2017-02-26]. ISBN 0-415-11672-4.
Dostupné z: <https://www.amazon.co.uk/Museum-Media-Message-Meanings/dp/0415198283>

CHMELOVÁ, Iva. *Památník obětí nacistů na Ploštině chátrá, zachránit ho mají památkáři* [online]. 2012 [cit. 2017-02-23]. Dostupné z: http://zlin.idnes.cz/plostina-se-ma-zmenit-prevezmou-ji-pamatkari-fna-/zlin-zpravy.aspx?c=A120828_105340_zlin-zpravy_ppr

KASTNEROVÁ, Vendula. Andy Warhol – To je Amerika [online]. 2016 [cit. 2017-05-31]. Dostupné z: <http://www.zssvat.cz/akce-skoly/andy-warhol-to-je-amerika/>

KUBÍČKOVÁ, Karolína. *Život a historie vypálených obcí, aneb "Znáte nás"?! [online]. 2016 [cit. 2017-02-25]. Dostupné z: <http://docplayer.cz/1809920-Evropsky-zemedelsky-fond-pro-rozvoj-venkova-evropa-investuje-do-venkovskych-oblasti.html>*

MCNEILL, Malcolm. *Consumption at Christmas: Hong Hao's 'My Things No.1' [online]. 2016 [cit. 2017-02-16]. Dostupné z: <http://www.vam.ac.uk/blog/asia-department/con>*

Neznámí hrdinové – Prlovská tragédie [online]. 2011 [cit. 2017-05-24]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10204458965-neznami-hrdinove/211452801390010-neznami-hrdinove-pohnute-osudy/>

Osada Ploština. [Http://www.obec-drnovice.cz](http://www.obec-drnovice.cz) [online]. [cit. 2017-02-09]. Dostupné z: <http://www.obec-drnovice.cz/obec/osada-plostina-a-osada-podpoli/osada-plostina/>

Parkview Arts Action. *Choi Jeong Hwa's Exhibition On Consumerism [online]. 2015 [cit. 2017-02-16]. Dostupné z: <http://www.parkviewartsaction.com/choi-jeong-hwas-exhibition-encourages-debate-on-consumerism/>*

Rámcové vzdělávací programy [online]. [cit. 2017-01-31]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rvpsidering-consumption-at-christmas-hong-haos-my-things-no-1-on-display-this-december>

SEZNAM PŘÍLOH

Tabulky

Tabulka č. 1: *Témata – učivo RVP pro základní vzdělávání obsažená v edukačním programu A. Warhol – To je Amerika!*

Tabulka č. 2: *Témata – učivo RVP pro gymnázia obsažená v edukačním programu F. Josef I. v Olomouci (V Olomouci jest dnes Rakousko)*

Tabulka č. 3: *Témata – učivo RVP pro základní vzdělávání obsažená v edukačním programu Den, kdy se mi změnil život*

Tabulka č. 4: *Témata – učivo RVP pro základní vzdělávání obsažená v edukačním programu Boží bojovníci*

Tabulka č. 5: *Témata – učivo RVP pro základní vzdělávání obsažená v edukačním programu Crescendo 1918–1938*

Tabulka č. 6: *Témata – učivo RVP pro gymnázia obsažená v edukačním programu Operace Historikon - I. světová válka*

Tabulka č. 7: *Témata – učivo RVP pro gymnázia obsažená v edukačním programu Holocaust a transporty židovského obyvatelstva*

Tabulka č. 8: *Témata – učivo RVP pro základní vzdělávání obsažená v uměleckých výstavách*

Tabulka č. 9: *Bodový scénář k programu Hrdinové a zbabělci (zbytečnost či nezbytnost)*

Tabulka č. 10: *Anotace k programu Hrdinové a zbabělci (zbytečnost či nezbytnost)*

Tabulka č. 11: *Témata – učivo RVP pro základní vzdělávání obsažená v edukačním programu Hrdinové a zbabělci (zbytečnost či nezbytnost)*

Tabulka č. 12: *Témata – učivo RVP pro gymnázia obsažená v edukačním programu Hrdinové a zbabělci (zbytečnost či nezbytnost)*

Obrázky

Obr. č. 1: *Hlavní prvky v procesu muzejní edukace* (zdroj: TOMEŠKOVÁ, Kateřina. *Otevřená klenotnice poznávání: didaktické analýzy edukačních programů Muzea Komenského v Přerově*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 55)

Obr. č. 2: *Jeden z vypálených domků na Ploštině* (zdroj: muzeum Ploština)

Obr. č. 3: *Expozice Pasekářská osada Ploština* (zdroj: archiv autora)

Obr. č. 4: *Současná podoba vitrín v expozici Protifašistického odboje* (zdroj: archiv autora)

Obr. č. 5: *Mapa kraje* (zdroj: archiv autora)

Obr. č. 6: *Ploštinský památník* (zdroj:

https://1gr.cz/fotky/idnes/11/073/cl6/TOI3cca22_527902.jpg)

Obr. č. 7: *Zlínský mrakodrap* (zdroj: <http://www.vychodni-morava.cz/photo/2104/>)

Obr. č. 8: *Brumovský hrad* (zdroj:

http://1gr.cz/fotky/idnes/11/033/cl6/SOT39f9d2_175548_3745038.jpg)

Obr. č. 9: *Luhačovická přehrada* (zdroj: <http://nachytano.cz/userfiles/image/prehrada-Luhacovice.jpg>)

Obr. č. 10: *Bratmannova vila* (zdroj: <http://zlin.cz/wcd/articles/2013/02/thumb-large/bratmannova-vila.jpg>)

Obr. č. 11: *Rožnovský kostel* (zdroj: http://www.tripzone.cz/content_img_cs/009/skanzen-uroznova-pod-radhostem-kostel-sv-anny-z-vetrkovic-w-9859.jpg)

Obr. č. 12: *Josef Balejka* (zdroj: <http://www.elogistika.info/wp-content/uploads/2017/03/V%C3%BDst%C5%99i%C5%BEek-1.png>)

Obr. č. 13: *Nádraží v Horním Lidči* (zdroj:

http://www.mistopis.eu/mistopiscr/valassko/hornolidecko/horni_lidec/nadrazi-2006.jpg)

Obr. č. 14: *Zoo Lešná (zámeček)* (zdroj:

<http://www.vyletnik.cz/images/vylet/uzivatele/vlasta79/zoo-lesna-zlin-5b1.jpg>)

Obr. č. 15: *Slavičínský zámek* (zdroj: <http://www.mesto-slavicin.cz/galerie/obrazky/imager.php?img=62834&x=800&y=586>)

Obr. č. 16: *Vizovický zámek* (zdroj:

http://foto.turistika.cz/foto/30002/30967/full_4ac901_f_normalFile1-zamek-vizovice.jpg)

Obr. č. 17: *Uherskobrodský pivovar* (zdroj:

<http://www.beerpubs.com/grafiki/powiekszenia/uhersky-1.jpg>)

Obr. č. 18: *Hrad Buchlov* (zdroj:

<http://www.bavi.cz/files/dl/32/63618/16%20buchlov%202.jpg>)

Obr. č. 19: *Kroměřížské zahrady* (zdroj:

http://www.radiokromeriz.cz/mg_kveta_zahrada_fotokulturniakce_mf95.jpg)

Obr. č. 20: *Vsetínská sportovní aréna* (zdroj:

http://meofans.com/userfiles/tiny_uploads/vsetin/lapa.jpg)

Obr. č. 21: *Čertovy skály* (zdroj: <http://www.valassko->

[hornivsacko.cz/files/files/texty/orig_certovy1_1452339184.jpg](http://www.valassko-hornivsacko.cz/files/files/texty/orig_certovy1_1452339184.jpg))

Obr. č. 22: *Jan Amos Komenský* (zdroj:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/c/ce/Johan_amos_comenius_1592-1671.jpg/270px-Johan_amos_comenius_1592-1671.jpg)

Obr. č. 23: *Božena Húšťová* (zdroj: http://www.pametnaroda.cz/data/witness/1277/1277-portrait_present_t2.jpg?ts=1251879868)

Obr. č. 24: *Jan Machů* (zdroj: http://www.rozhlas.cz/plus/jaktobylo/_zprava/pribeh-plny-zrady-pomsty-a-nenavisti-jak-to-bylo-s-vypalenim-plostiny--1705149)

Obr. č. 25: *Slovácké divadlo v Uherském hradišti* (zdroj:

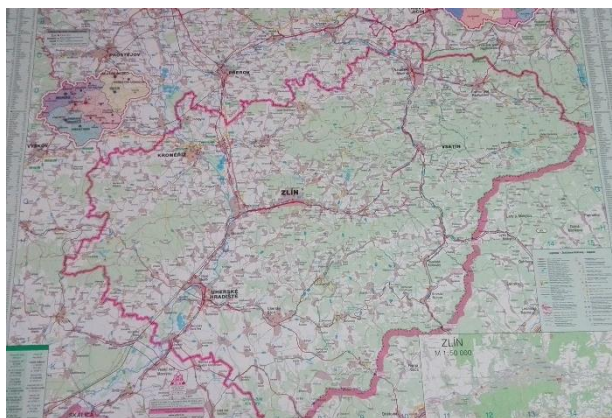
http://www.slovackedivadlo.cz/fotogalerie/ostatni/divadlo_nove.jpg)

Obr. č. 26: *Zámek Nový Světlov* (zdroj:

<http://www.nejlepsizmoravy.cz/v%C3%BDhoda/zamek-novy-svetlov/#>)

PŘÍLOHY

Pracovní pomůcka – obrázky k prvnímu úkolu

Obr. č. 5: Mapa kraje

Obr. č. 6: Ploštinský památník

Obr. č. 7: Zlínský mrakodrap

Obr. č. 8: Brumovský hrad

Obr. č. 9: Luhačovická přehrada

Obr. č. 10: Bratmannova vila

Obr. č. 11: Rožnovský kostel

Obr. č. 12: Josef Balejka

Obr. č. 13: Nádraží v Horním Lidči

Obr. č. 14: Zoo Lešná (zámeček)

Obr. č. 15: Slavičinský zámek

Obr. č. 16: Vizovický zámek

Obr. č. 17: Uherskobrodský pivovar

Obr. č. 18: Hrad Buchlov

Obr. č. 18: Kroměřížské zahrady

Obr. č. 20: Vsetínská sportovní aréna

Obr. č. 21: Čertovy skály

Obr. č. 22: Jan Amos Komenský

Obr. č. 23: Božena Húšťová

Obr. č. 24: Jan Machů

Obr. č. 25: Slováké divadlo v Uherském hradišti

Obr. č. 26: Zámek Nový Světlov

Pracovní pomůcka – Citáty (paměti) paní Boženy Hůšťové a Jana Machů sloužící k druhému úkolu

„A tak přišli k nám. Byli to samí Rusové. Tatínek byl ruský zajatec, takže se s nimi domluvil. Přišlo jich v počtu sedm. No a potom jich tady bylo už kolem třiceti, a to se nedalo uživit z těch polí tady. Tak se chodilo z Rylisek do Vysokého Pole a do Drnovic – tam, kde jsme věděli, že dají a nezradí. A lidé dávali, protože už opravdu měli té války dost.“

Příloha č. 1: Ze vzpomínek Boženy Hůšťové, zadání ke 3. aktivitě

„A brali lidi na poli. I ty, co nevěděli vůbec nic. Sem je dověkli a tady ten Machů určil, kteří pomáhali. Ukazoval i na ty, co dověkli z dědiny, tak ukazoval! Tady mám u sebe kousek řetězu, originál, ve kterém bylo svázáno šest chlapů a zaživa upáleno. Byl mezi nimi i můj bratr. Ti upálení, to nebylo poznat, že to jsou lidé, to byly jenom škvarky. Druhá skupinka musela pak skákat otevřeným oknem do hořících domů.“

Příloha č. 2: Ze vzpomínek Boženy Hůšťové, zadání ke 3. aktivitě

„Vyraženým oknem od obytného stavení skočil jsem již do hořícího domu a zůstal jsem ležet na podlaze. Po chvílce byl vhozen do domu i František Trčka, který mi padl na nohy, přičemž mu vyhrězl mozek na moje kalhoty. Z toho jsem usoudil, že byl gestapáky střelen přímo do hlavy. Tři rány z automatu a do místnosti byl vhozen ruční granát. Ten jsem chytil a odhodil do další místnosti. Tam explodoval. Nato jsem slyšel nárek ostatních lidí. Velmi naříkali a volali: „Kdo jste dobří pomozte! Bože můj, Bože můj!“

Příloha č. 3: Z výpovědi Jana Machů, zadání ke 3. aktivitě

Pracovní pomůcka – textové opory ke čtvrtému úkolu

Proč Valašsko? Proč Ploština?

Jistě vás zajímá, proč se nacházely na Valašsku odbojové organizace a proč si partyzáni jako svůj cíl zvolili právě Ploštinu. Valašsko je typickou hornatou zemí s množstvím lesního porostu, který nabízel odbojovým organizacím skvělé krytí. První odbojové organizace vznikaly už během začátku války, ale dlouhého trvání neměly, byť plnily řadu nutných úkonů jako předávání informací spojencům pomocí vysílaček. Partyzánské jednotky i jiní členové odboje se mohli pohybovat po valašských horách, které spojovaly nejen Beskydy, ale také Slovensko, na kterém se odbojáři také nacházeli. První uskupení partyzánů bylo složeno z válečných zajatců, kteří unikli z různých táborů jejich zadržení. Ti často okolím pouze přecházeli do sousedních států. Hlavním mezníkem se stává rok 1944-1945. Na Slovensku se uskutečnilo Slovenské národní povstání a po jeho porážce na Valašsko přichází množství členů slovenského odboje. Jednalo se o partyzánskou jednotku Jana Žižky z Trocnova. Hlavním heslem této jednotky bylo „Škod, jak můžeš!“ Jednotka se zabývala posíláním zpráv do Moskvy a rychlými útoky proti německým posádkám. Dále se proslavila tzv. Bitvou o koleje, což byly operace zaměřené na likvidaci železničních spojení s frontou. Za cíl si také dávala pomoc při osvobození měst v budoucím příchodu Rudé armády.

Proč právě Ploština? Inu, když se podíváme do map, zjistíme, že Ploština a okolí pasek Ryliska utváří skvělý opěrný boj pro techniku boje Udeř a uteč! Nedaleko se nachází železnice v Horním Lidči, která spojovala vsetínskou Zbrojovku se Slovenskem (musíme myslet na to, že na východě byly stále velmi tvrdé boje!). Jsou zde také obrovské lesní porosty spojující Vizovické hory a Pulčínské skály. Odhalit zázemí partyzánů byl tak prakticky nemožný úkol. Sama Ploština se nacházela uprostřed těchto prostor. To ovšem Němci velmi dobře věděli a nejednou zde proto probíhaly kontroly.

Dalším aspektem bylo také to, že lidé na pasekách byli velmi ochotní odboj podporovat a často poskytovali partyzánům nejen potraviny, ale také přístřeší v krutém valašském počasí. Tak díky podpoře osadníků i dalších obcí bojovalo v brigádě Jana Žižky dle oficiálních údajů na 1500 osob různých národností, z nichž bylo zabito na 304.

Příloha č. 4: Zadání ke 4. aktivitě

Tragický osud Ploštiny

Na samotné Ploštině působila část partyzánské jednotky Jana Žižky z Trocnova. Tuto jednotku vedl Gríša Slepcev. Hlavním cílem i činností této skupiny bylo tisknutí letáků a zpravodajská činnost. Později se skupinka snažila o větší zapojení v bojové činnosti. Partyzánská jednotka se však potýkala s významným problémem a to infiltrací konfidentů gestapa do její struktury. Ne vždy bylo snadné a možné poznat postranní úmysly těchto členů. Tak se do jednotky dostal například Vladimír Hájek, který spolupracoval s gestapem a velmi dobře tak věděl o činnosti partyzánů i napojení ploštinské osady na odboj. Další ranou byla smrt předešlého velitele skupiny, který si počínal velmi opatrně v přijímání nových členů i akcí samotné skupiny.

Do skupiny se na popud vizovického gestapa dostává František Machů a Oldřich Bařa. Tito dva konfidenti se záměrně „poprali“ a při setkání s partyzány ve Vizovických horách je přesvědčili, že utekli z výslechu onoho gestapa a rádi by se přidali k odboji. Ti jim jejich smyšlený příběh uvěřili a zařadili je do své jednotky. Oba konfidenti tak pobývali několik týdnů s partyzány, kdy při jedné společné hlídce (18.4.) zběhli podat informace o činnosti odboje na vizovické gestapo.

Vše pak nabírá velmi rychlý spád. 19. 4. 1945 je připraveno na sto osmdesát ozbrojených vojáků kteří se blíží k Ploštině ve třech skupinách a cestou zatýkají i ty, kteří nikdy partyzány neviděli. Svůj další úkol také plní Machů s Bařou, kteří ukazují prstem na ty občany, kteří s partyzány spolupracovali. Poté Němci zahájí bestiální zákrok proti obyvatelům Ploštiny. Takto je v osmi domech na pasekách upáleno na 27 osob a zplodinami zadušeno několikátýdenní dítě.

Celé toto peklo přežívá Jan Machů, otec osmi dětí. Shodou náhod se mu podaří uniknout zadní stranou domku a ukrýt se v blízkém lese. Ten podal také po válce své svědectví...

Příloha č. 5: Zadání ke 4. aktivitě

Hrdinové!

Z oficiálních zdrojů velitele Murzina: *„Dle oficiálních zdrojů a zápisů velitele Murzina z července roku 1945: bylo v období měsíce srpna 1944 a května 1945 zabito na 1179 důstojníků a vojáků, zraněno na 1077 vojáků a 812 vojáků zajato. Zničeno bylo na 53 tanků, 18 letadel, 10 děl, 63 cisteren s hořlavinami a 201 automobilů. Skupině Jana Žižky z Trocnova se také podařilo zničit na sto metrů vlakové tratě a devět vagonů i s lokomotivou! Docházelo také k přerušení telefonického spojení a uskutečněním jednoho z přepadů, při němž byl nastolen takový chaos u nepřátelských jednotek, že došlo k dezerci celé čety (dvaceti) vojáků!“*

Odboj měl smysl! Partyzáni zaměstnávali nepřátelská vojska a odváděli je od jiných operací. Kvůli jejich působení v kraji byla provedena mezi 16. až 22. listopadem 1944 Operace Tetřev pod vedením K. H. Franka – zaměřená na likvidaci partyzánských jednotek. Této akce se účastnilo na 13 000 německých vojáků! Akce se však nezdařila a partyzáni se rozprchli na Slovensko a Hostýnské vrchy.

Ze vzpomínek pamětníků: *„My jsme to vnímali jako morální a občanskou povinnost! Ovšem lidé dávali v sázku své životy. Pomáhali jsme, a i věděli, že odplata Němců by mohla být silná. Ale to, co se stalo na Ploštině i v Prlově nikdo nečekal. Nikdo nečekal, že odplata Němců bude tak strašně krutá.“*

Dnes vzpomíná několik přeživších: *„Mnoho vražd a mnoho trýzní bylo uděláno! Mnoho sirotek zůstalo a nezná své rodiče. Tak ale tvrdí mnoho z nich, co bylo ve válce – znovu bychom do toho šli!“*

Příloha č. 6: Zadání ke 4. aktivitě

Zbabělci!

Ze vzpomínek pamětníků: Tak například jeden z partyzánů. Antonín Oškera. Jeden z mladých partyzánů. Chlapec měl šestnáct let a dlouho se podílel na odbojové činnosti. Například přenášení vysílačky mezi obcemi a partyzánskými bunkry. Bohužel byl Němci zajat. Nesplnil však jednu základní přísahu partyzánů a to, že *nepadne živý do rukou nepříteli*. Tak ho nacisté přivlekli do Prlova a tam prstem ukazoval na ty, kteří spolupracovali s partyzány – ti byli upáleni v několika domech Prlova. Žádná odměna ho však nečekala, on i jeho rodina byla celá vyvražděna ve vizovickém zámku.

Takto bylo například v Prlově zabito na 23 občanů – dodnes tragédie přináší řadu otázek. Kde byli partyzáni? Proč nepřišli pomoc? Byli přece ozbrojeni! Nepomáhali jim snad okolní lidé? Dnes to jeden z historiků vnímá takto: *„vnímáme jako největší křivdu, která postihla tento kraj. Následky odnesli lidé, nejnevinnější ze všech. Následky války, jež byla rozhodnuta jinde, jinými prostředky a jinými lidmi – obyvatelé kraje byli do všeho jen vtaženi...“*

Ze vzpomínek Josefa Machů, tehdy školáka, který si na odbojovou činnost pamatuje velmi dobře: *„Pamatuji se, že to byla středa 19. dubna 1945. Viděli jsem přijíždět auta a na nich seděli Němci se psy. Partyzáni touto dobou byli na Klášťově. Protější kopec, ze kterého se na neštěstí dívali. Bylo jich asi třicet a zasahovat do akce nechtěli, měli strach, že se akce Němců rozšíří i na ostatní vesnice. Ne, žádný přínos ti partyzáni neměli... bylo by lepší, kdyby tady vůbec nebyli. Akorát tu zbylo po nich peklo. Lidi měli strach, museli jsem se s nimi dělit o to málo jídla, co jsme měli, a nakonec nám žádné bezpečí nepřinesli...“*

Důstojníci a všichni, kteří stáli za vraždami nevinných, nebyli nikdy odsouzeni! A co více, hlavní vedoucí nacistické skupiny Josef, která podnikla útok na Ploštinu Werner Tutter později pracoval pro československou státní bezpečnost! Kurt Werner Tutter zemřel v březnu 1983 jako vážený občan bavorského Kötzingu. Byl členem tamní městské rady a organizátorem kulturních akcí, proto mu novináři říkali "pomocník múz".

Příloha č. 7: Zadání ke 4. aktivitě

Příloha fotografií pořízených během realizace programu

Práce s mapou (žáci 3. ročníku Gymnázia)

Práce s mapou

Tvorba scének

Tvorba scének

Realizace scének

Realizace scének

Realizace scének

Práce s mapou (žáci 9. ročníku Základní školy)

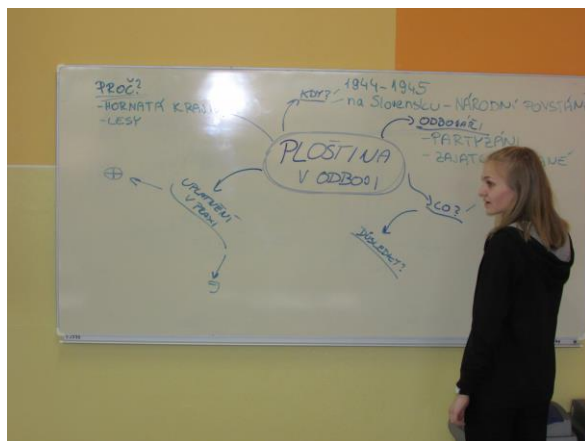
Práce s mapou

Realizace scének

Realizace scének

Celkové shrnutí

Práce s mapou (žáci 2. ročníku gymnázia)

Příprava scének

Příprava scének

Realizace scének

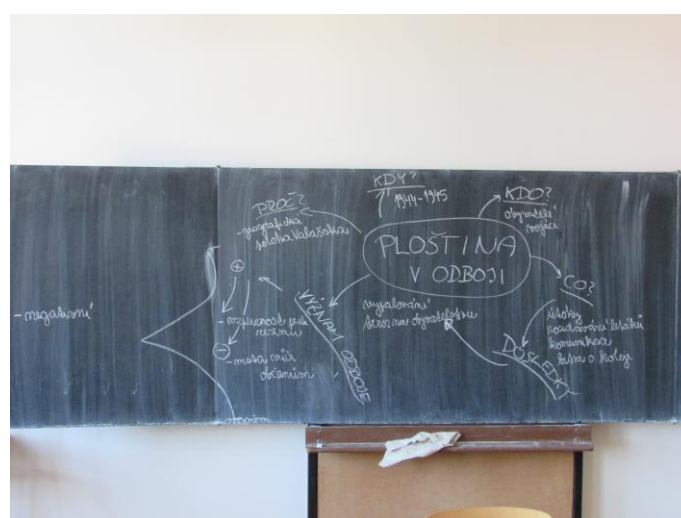
Realizace scének

Realizace scének

Realizace scének

Celkové shrnutí

Práce s mapou (žáci 8. třídy Základní školy)

Příprava scének

Příprava scének

Realizace scének

Realizace scének

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Martin Hudek
Katedra:	Katedra výtvarné výchovy
Vedoucí práce:	Doc. Mgr. Petra Šobánková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2017

Název práce:	Využití muzejní expozice ve výuce vzdělávací oblasti Člověk a společnost
Název v angličtině:	Utilization of museum exhibitions in teaching educational area Man and Society
Anotace práce:	<p>Cílem této práce bude hledání spojitostí mezi muzejní prezentací a obsahem vzdělávací oblasti Člověk a společnost. Práce bude hledat možnosti uplatnění muzejních expozic zejména ve výuce občanské výchovy (jako jednoho ze vzdělávacích oborů vzdělávací oblasti Člověk a společnost, jak ji vymezuje Rámcový vzdělávací program ZV). V teoretické části práce budou vymezeny cíle předmětu občanská výchova a nastíněny možnosti jejich naplnění s použitím různých metod užívaných v muzejní edukaci.</p> <p>Praktická část práce bude pak zaměřena na tvorbu projektu do občanské výchovy, který využije potenciál muzea Ploštiny. Projekt bude navazovat na obsah expozice muzea Ploštiny a pomocí vhodných úloh žáky seznámí s tématem protinacistického odboje v regionu a jeho následků, tragických událostí druhé světové války (vypálení obce). V rámci projektu diplomant využije vhodné edukační metody včetně metod aktivizačních a badatelských. Diplomant projekt navrhne a zrealizuje, v diplomové práci bude prezentovat koncepci a průběh projektu včetně jeho fotodokumentace a evaluace.</p>
Klíčová slova:	Muzeum, RVP, základní vzdělávání, gymnázia, program, Ploština, odboj

Anotace v angličtině:	<p>The aim of this study is to search for relations between a museum presentation and the content of the educational area Person and Society. The study will search for possibilities of use of the museum exhibitions, particularly in teaching of Civic education (as one of the fields of the educational area Person and Society, according to the Framework educational programme of the basic education). In the theoretical part of the study I will define the aims of the subject of Civic education and outline the possibilities of their implementation with application of diverse methods used in museum education.</p> <p>The practical part will be focused on creation of a project for Civic education that will make use of the potential of the Ploština-Museum. The project will build on the exhibition of the Ploština-Museum and it will, by appropriate tasks, introduce to the pupils the topic of anti-fascist resistance in the region and its consequences, the tragic events of the Second World War (the burning down of the village). In the framework of the project the graduating student will use suitable educational methods including the activation and exploration methods. The graduating student will suggest and put into practice the project and in the diploma-thesis he will introduce the concept and the development of the project including its photo-documentation and evaluation.</p>
Klíčová slova v angličtině:	Museum, RVP, elementary education, grammar school, program, Ploština, civil resistance
Přílohy vázané v práci:	<p>Pracovní pomůcka – obrázky k prvnímu úkolu Pracovní pomůcka – Citáty (paměti) paní Boženy Hůšťové a Jana Machů sloužící k druhému úkolu Pracovní pomůcka – textové opory ke čtvrtému úkolu Příloha fotografií pořízených během realizace programu (zdroj: archiv autora)</p>
Rozsah práce:	Celkový počet stran 105; (Počet stran bez příloh 89)
Jazyk práce:	Český